

Gabriel Alcalde i Josep Manuel Rueda



Els museus

QUADERNS
de la
REVISTA
de
GIRONA

35 GUIES

ELS MUSEUS

Gabriel Alcalde i Gurt
Josep Manuel Rueda i Torres

82 QUADERNS de la REVISTA de GIRONA

DIPUTACIÓ de GIRONA
CAIXA de GIRONA

Quaderns de la Revista de Girona. Núm. 82

Sèrie: Guies (Núm. 35)

Primera edició en català: Juny de 1999

Tiratge: 1.100 exemplars

Edició:

Diputació de Girona/Caixa de Girona

Director de la col·lecció:

Joan Domènech

Consell assessor:

Gabriel Alcalde, Narcís-Jordi Aragó, Joan Badia,
Lluís Bayona, Xavier Besalú, Martí Cama, Narcís Castells,
Ramon Ceide, Josep M. Corretger, Jordi Dalmau,
Marta Franch, Víctor Gay, Àngel Jiménez, Jordi Mascarella,
M. Aurora Martín, Enric Mirambell, Joan Miró, Joan Nogué,
Joaquim M. Puigvert, August Rafanell, Josep M. Rus,
Carles Sapena, Eva Vázquez, Anna M. Viader, Josep Vicens,
Mariàngela Vilallonga, Carme Vinyoles.

Maquetació:

Pep Caballé

Redacció administració:

Pujada de Sant Martí, 5. Telèfon 972 20 57 00.

Apartat de Correus 11. 17080 Girona

Secretaria i Distribució: Fina Poch

Infografia:

Palahí Arts Gràfiques, SL. Girona

ISBN: 84-86812-98-4

Dipòsit legal: GI-285/99

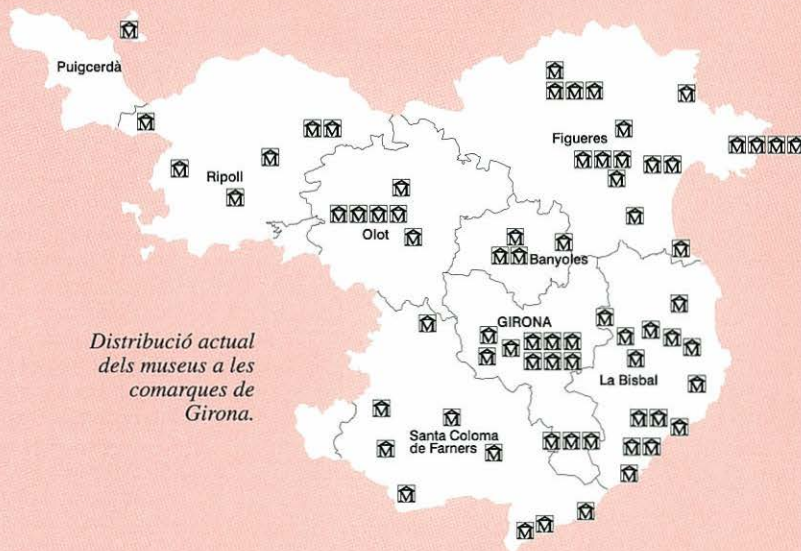
LA NOSTRA PORTADA

L'objecte en el museu és un element viu i actiu de la memòria col·lectiva . Fotomuntatge de Pep Caballé a partir d'una foto de Josep Guiolà.

Índex

Situació	5
Cronologia	6
1. Què és un museu?	8
2. Abans de 1940	10
3. Entre 1940 i 1960	12
4. Entre 1961 i 1975	14
5. Entre 1976 i 1990	16
6. De 1990 a 1999	18
— Alguns textos	20
7. Museus públics	22
8. Museus eclesiàstics	24
9. Museus privats	26
10. A la Cerdanya i al Ripollès	28
11. A la Garrotxa	30
12. A Figueres	32
13. A l'Alt Empordà	34
14. Al Pla de l'Estany	36
15. A Girona	38
16. Continuant a Girona	40
17. Al Gironès	42
18. A Empúries i Ullastret	44
19. Al Baix Empordà	46
20. Encara al Baix Empordà	48
21. Al Montseny i a les Guilleries	50
22. A la costa i al pla de la Selva	52
23. Museus i patrimoni	54
24. Museus i territori	56
25. Museus i parcs naturals	58
26. Conservar el patrimoni	60
27. El públic	62
28. Museus i turisme	64
29. La difusió	66
30. L'atenció pedagògica	68
31. Museòlegs	70
— L'AMCG	72
32. Dinamització cultural	74
33. Els edificis	76
34. L'activitat editorial	78
35. La investigació	80
— Congressos catalans de museus locals i comarcals	82
36. Centres de documentació i d'informació	84
37. Parcs arqueològics	86
38. Jardins botànics	88
39. Futurs museus	90
40. Després del 2000	92
— Bibliografia, agraïments i procedència de les il·lustracions	94

1. Museu del Vi. Agullana
2. Museu Etnològic Lluís Sidera. Amer
3. Museu Etnològic del Montseny. Arbúcies
4. Museu Darder d'Història Natural. Banyoles
5. Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles
6. Museu Municipal de Bescanó
7. Museu Josep Aragay. Breda
8. Museu Centre d'Art Perrot-Moore. Cadaqués
9. Museu d'Art de Cadaqués
10. Museu de Geologia "Cap de Creus". Cadaqués
11. Casa-Museu Salvador Dalí. Portlligat. Cadaqués.
12. Museu Arqueològic de Calonge
13. Petit Museu Parroquial de Calonge
14. Museu d'Automats. Camprodon
15. Museu Isaac Albéniz. Camprodon
16. Museu Municipal de Capmany
17. Museu Familiar Cellers Santa Maria. Capmany
18. Museu de les Aixetes. Capmany
19. Museu Mov&Road. Castell-Platja d'Aro
20. Museu de la Nina. Castell-Platja d'Aro
21. Museu Sala de l'Embotit. Castellfollit de la Roca
22. Museu Parroquial de Castelló d'Empúries
23. La Farinera de Castelló d'Empúries
24. Museu Abras. Corçà
25. Museu d'Art Naïf. El Far d'Empordà
26. Teatre-Museu Dalí. Figueres
27. Museu del Joguet de Catalunya. Figueres
28. Museu de l'Empordà. Figueres
29. Museu d'Història de Fontcoberta
30. Museu d'Art de Girona
31. Museu Tresor de la Catedral de Girona.
32. Museu d'Arqueologia de Catalunya. Girona
33. Museu d'Història de la Ciutat. Girona
34. Museu del Cinema-Col.lecció Tomàs Mallol. Girona
35. Museu Farmàcia de Santa Caterina. Girona
36. Museu del Comte Arnau. Gombren
37. Museu de Ceràmica de la Bisbal
38. Museu d'Arqueologia de Catalunya. Empúries. L'Escala.
39. Museu Etnològic de Llagostera
40. Museu Fundació Emili Vilà. Llagostera
41. Museu del Dolmen. Llagostera
42. Museu de l'Aquarel.la. Fundació J. Martínez Lozano. Llançà
43. Museu Municipal de Llívia
44. Museu Municipal. Lloret
45. Museu Rural Català de Lloret



46. Museu Comarcal de la Garrotxa. Olot
47. Museu dels Volcans. Olot
48. Museu-Tresor Parroquial. Olot
49. Museu Interactiu de la Fauna del Pirineu Oriental. Olot
50. Museu del Suro de Palafrugell
51. Museu de la Pesca. Cau de la Costa Brava. Palamós
52. Museu d'Estris de Pagès. Palau-sator
53. Museu d'Arqueologia Submarina de Pals
54. Museu del Castell de Peralada
55. Casa-Museu Castell Gala-Dalí. Púbol
56. Museu Etnogràfic de Ripoll
57. Museu de l'Aigua. Salt
58. Museu d'Història de la Ciutat. Sant Feliu de Guíxols
59. Ecomuseu de la Vall del Llèmana. Cartellà
60. Museu de les Guilleries. Sant Hilari Sacalm
61. Museu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses
62. Museu Trias de les Galetes. Santa Coloma de Farners
63. Museu-Tresor Parroquial. Santa Pau
64. Col.lecció d'Automòbils Salvador Claret. Sils
65. Museu del Pagès i el seu Món. Torroella de Fluvià
66. Museu del Montgrí i el Baix Ter. Torroella de Montgrí
67. Museu del Pastor. Toses
68. Museu Municipal de Tossa de Mar
69. Museu d'Arqueologia de Catalunya. Ullastret
70. Museu Rural de Vilademuls

Situació

A les comarques de Girona existeixen una setantena de museus. La seva distribució en el territori no respon, però, a una planificació general preestablerta. La creació d'aquests centres és conseqüència, en molts casos, del treball aïllat, voluntariós i entusiasta de grups d'estudiosos locals o de persones concretes, mentre que en alguns altres casos són deguts a la creació directa per part de l'administració. Actualment molts dels municipis gironins disposen de museus (20%) i, de manera especial, les poblacions amb un major nombre d'habitants en tenen pràcticament totes.

Pel que fa a la seva distribució territorial, si bé es troben museus repartits per tota la geografia gironina, es dona una major densitat de centres a la zona costanera i, evidentment a la ciutat de Girona.

Amb tot això, configura una elevada densitat de museus, amb una relació d'un museu per cada 8.000 habitants. Es tracta, però, d'un conjunt d'instal·lacions molt disperses i amb funcionaments molt desiguals.

En aquest treball s'han inclòs tots els centres patrimonials que s'autoanomenen museus. S'és conscient que es tracta d'una consideració molt àmplia, potser excessivament àmplia, i que alguns d'aquests centres, per causa dels seus reduïts mitjans o dels seus objectius reals, no poden desenvolupar les funcions d'un vertader museu.

Tot i això, s'ha optat perquè aquest treball constituís una visió general de tota l'oferta museística de les comarques de Girona.

Cronologia

- 1847** Existeix a Girona un Museu Provincial.
- 1870** S'obre al públic el Museu Provincial d'Antiguitats i Belles Arts de Girona.
- 1882** Primer catàleg d'un museu de les comarques de Girona: el *Catálogo de cuadros del Museo Provincial de Gerona*.
- 1893** Museu d'Antiguitats d'Olot.
- 1916** Museu Municipal Darder d'Història Natural, a Banyoles.
- 1919** Museu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.
- 1920** Museu Cau de la Costa Brava, a Palamós.
- 1923** Museu del Castell de Peralada.
- 1929** Museu-Arxiu Folkloric de Ripoll.
- 1933** Museu Arqueològic, Banyoles.
- 1935** Museu Municipal de Tossa. Primer número de *Terra Nostra*.
- 1942** Museu Diocesà de Girona.
- 1943** Museu d'Art Modern d'Olot.
- 1946** Museu de l'Empordà, a Figueres.
- 1948** Museu-Tresor Parroquial d'Olot.
- 1952** Museu-Tresor de la Catedral de Girona.
- 1955** Col·lecció d'Automòbils Salvador Claret.
- 1956** Museu de Sant Hilari Sacalm.
- 1960** Museu d'Història de la Ciutat, a Girona. Museu del Pagès i el seu Món, a Torroella de Fluvià.
- 1961** Museu Monogràfic d'Empúries i el Museu Monogràfic d'Ullastret.
- 1962** Museu Arqueològic d'Olot.
- 1967** Museu Fundació Emili Vilà, a Llagostera.
- 1970** Museu Parroquial de Santa Pau.
- 1971** Museu del Montgrí i el Baix Ter.
- 1972** Museu de Palafrugell.
- 1974** Museu Josep Aragay, a Breda. Teatre-Museu Dalí a Figueres.
- 1975** Museu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses. Museu Parroquial de Castelló d'Empúries.
- 1977** Petit Museu Parroquial de Calonge.
- 1978** Museu Centre d'Art Perrot-More, a Cadaqués.
- 1979** Museu d'Art de Girona.
- 1980** Museu de Lloret. Museu Arqueològic de Calonge.

- 1981** Museu d'Arqueologia Submarina de Pals i Museu Municipal de Llívia.
- 1982** Decret de creació de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals de Catalunya. Museu Comarcal de la Garrotxa. Museu d'Art de Cadaqués. Museu dels Juguets a Figueres. Museu-Farmàcia de l'Hospital de Girona. Primer número dels *Papers del Montgrí*.
- 1983** La Diputació de Girona edita el llibre *Museus de les Comarques Gironines*.
- 1985** Museu Etnològic del Montseny. Museu dels Volcans, Museu Etnològic de Llagostera. Museu Arqueològic Municipal de Llagostera. Primer número de *Vitrina*.
- 1987** Museu del Suro de Palafrugell, Museu de l'Aquarel·la de Llançà i Museu Rural a Vilademuls. Primer número d'*Aixa*.
- 1989** Museu Etnològic Lluís Sidera a Amer. Es funda l'Associació de Museòlegs de les Comarques de Girona. Congrés Català de Museus Locals i Comarcals. Primer número de *L'Estoig*.
- 1990** Llei de Museus de Catalunya.
- 1991** Museu de la Ceràmica a la Bisbal. Museu dels Recursos Hidràulics, a Salt.
- 1992** Museu Comte Arnau, a Gombren.
- 1993** Museu Sala de l'Embotit a Castellfollit de la Roca. Museu Municipal de Capmany.
- 1994** Museu Trias de les Galetes, a Santa Coloma de Farners.
- 1995** Museu de Palau-sator. Servei d'Atenció als Museus, a Girona.
- 1996** Curs de tercer cicle especialitzat en museologia a la Universitat de Girona. Museu Abras a la Bisbal. Casa-Museu Castell Gala-Dalí de Púbol. Museu de Geologia "Cap de Creus". Ecomuseu de la vall del Llémana.
- 1997** Museu d'Autòmats a Camprodon. Casa-Museu Salvador Dalí a Port Lligat. Museu d'Història de Fontcoberta. Museu Mov&Road a Platja d'Aro. Farinera de Castelló d'Empúries. Museu de la Nina a Castell d'Aro.
- 1998** Museu Interactiu de la Fauna del Pirineu Oriental, a Olot. Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol, a Girona. Museu d'Art Naïf a El Far d'Empordà. Museu del Juguets de Catalunya, a Figueres. Es crea, a la Universitat de Girona, l'Institut del Patrimoni Cultural i s'inicia el títol d'Especialització professional en Patrimoni.
- 1999** 2n Congrés Català de Museus Locals i Comarcals. Museu Isaac Albéniz, a Camprodon.

QUÈ ÉS UN MUSEU?

1



*Els museus han de ser centres
que tinguin una utilitat
per a la societat contemporània.*

8

La paraula *museu* té el seu origen en els *museion* hel·lenístics. Aquests centres eren lloc d'intercanvi i debat cultural, lloc d'exposició d'obres d'art, de jardins... i lloc de documentació del coneixement. En definitiva lloc de trobada de les muses. La utilització del concepte museu avui en dia està envoltada d'un cert grau de confusionisme. Aquest fet, probablement, ve

afavorit per les diferents funcions que han tingut aquests centres al llarg de la història. Tradicionalment considerats com a llocs d'exposició de col·leccions i destinats a un públic elitista, en la segona meitat del segle XX es donà un canvi important i s'imposà la idea que un museu ha de tenir una funció més social, més progressista i més integradora. Aquesta nova concepció del

museu, queda reflectida en la definició que n'ha fet el Consell Internacional de Museus (ICOM) i que sens dubte és la més utilitzada i repetida universalment en els darrers anys. Segons aquest organisme, *el museu és una*



institució permanent, sense ànim de lucre, al servei de la societat i del seu desenvolupament, oberta al públic i que du a terme investigacions referides als testimonis materials de l'home i del seu entorn, els adquireix, els conserva, els documenta, els dóna a conèixer i especialment els exposa amb finalitat de promoure'n l'estudi, educar i delectar.

És evident que els museus actuals ja no són un simple lloc d'exposició amb finalitat de gaudi o delectació, sinó que són garantia de la recuperació del patrimoni i tenen capacitat per investigar el que conserven. A més, els museus han d'exposar de manera entenedora i educativa, per tal d'accedir a la major part dels sectors socials. Per garantir aquestes finalitats, el museus han de ser centres amb vocació de permanència, sense finalitat lucrativa i al servei de la societat.

En aquests moments els museus s'han de considerar

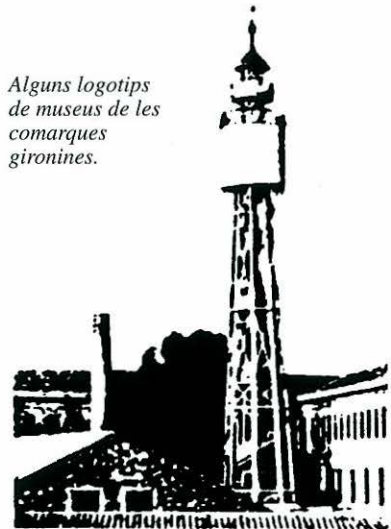
com a medis de comunicació, com a llocs on s'estableix una relació amb els visitants per mitjà del patrimoni, com a centres que, en definitiva, han de tenir una utilitat per a la societat contemporània.

Tot i això, no hi ha dubte que alguns dels autoanomenats museus, i alguns dels que es presenten en aquest treball, no compleixen, ni estan en disposició de fer-ho, tots els requisits exposats. Per a alguns, probablement, aquest tampoc és el seu objectiu. Aquest fet ens obligaria a parlar més pròpiament d'altres tipus de centres, com ara sales d'exposició o col·leccions permanents. Això és així en aquells casos en què s'acompleixen les funcions d'exposar o de recollir objectes patrimonials, però que, pels motius que fossin, no hi ha un treball acurat de presentació ni d'accés al públic. Tampoc s'haurien de denominar museus aquells centres que, amb les tècniques i els recursos que sigui, es dediquin a explicar

alguna cosa al públic però sense utilitzar el patrimoni.

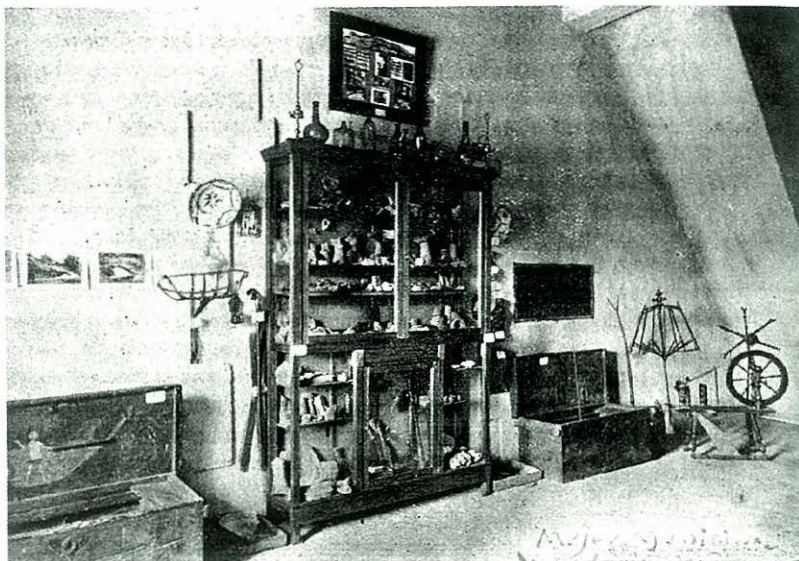
En els darrers anys s'ha donat una gran eclosió dels museus, la qual cosa ha provocat una gran diversitat de fórmules. Moltes, però, no acompleixen realment les obligacions inherents al concepte museu, tot i que participin de la funció d'interpretar i mostrar a la societat, passatges de la història natural o cultural. La clarificació del terme és del tot necessària i la paraula museu s'hauria de limitar a aquells centres que realment responguin a la definició que en fa el Consell Internacional de Museus, aturant l'abús de la utilització de la seva denominació.

Alguns logotips de museus de les comarques gironines.



ABANS DE 1940

2



*Museu Municipal
de Sant Feliu
de Guíxols (1932).*

10

Les cambres artístiques i els gabinets de curiositats, que hi havia a Europa ja en el segle XVI, constitueixen un antecedent del que seran més endavant els museus. A les comarques de Girona, abans que es comencés a parlar de museus, existia ja alguna d'aquestes col·leccions. Podem esmentar, per exemple, el gabinet d'història natural que tenia Francesc Bolós, a Olot, a final del segle XVIII.

L'inici de la història dels museus a les comarques gironines se situa, però, l'any 1844, moment en el qual es constitueixen legalment les Comissions de Monuments Històrics Artístics a totes les capitals de província de l'Estat espanyol. Pocs anys abans, i arrel del Decret de Desamortització

(1835), s'havien creat unes juntes que tenien com a funció principal reunir en museus i acadèmies els objectes artístics que havien estat desamortitzats.

Seguint la normativa general, a Girona es va crear la Comissió de Monuments Històrics i Artístics. La primera de les actes que es coneix de les reunions d'aquesta comissió correspon al dia 22 de novembre de 1847 i deixa constància que en aquells moments hi havia un museu provincial. Aquest museu, però, devia fer molt poc temps que existia donat que l'any 1844, en una carta enviada a Madrid pel que avui seria el subdelegat del govern de Girona, es nega que hi hagi cap museu provincial a la ciutat.

Tot i que des de la segona meitat dels anys 40 existís un museu a la ciutat de Girona, aquest no era, però, visitable. Fins a les Fires del 1870 no s'obre al públic el Museu Provincial, el qual es troba situat a l'església de Sant Pere de Galligants. El seu fons, seguint els criteris museològics de l'època, té un contingut bàsicament arqueològic i artístic.

Es poden considerar alguns altres precedents dels museus gironins, per exemple, l'exposició de pintures

procedents d'un dipòsit de l'Estat que es va presentar a partir de 1885 a l'institut de Figueres, o l'exposició d'elements arquitectònics i escultòrics de Santa Maria de Ripoll que es va fer a la mateixa església el 1863 a l'inici de les obres de la seva restauració.

Alguns anys després d'obrir-se a Girona el Museu Provincial, a Olot, l'Ajuntament crea el 1893, el Museu d'Antiguitats. Tot i constituir-se, destinar-hi un local i començar a reunir alguns pocs objectes, aquest museu no s'obre al públic fins al setembre de 1905 amb el nom de Museu-Biblioteca d'Olot.

Per aquests mateixos anys, a Sant Feliu de Guíxols s'inaugura el 1904 una exposició de materials arqueològics

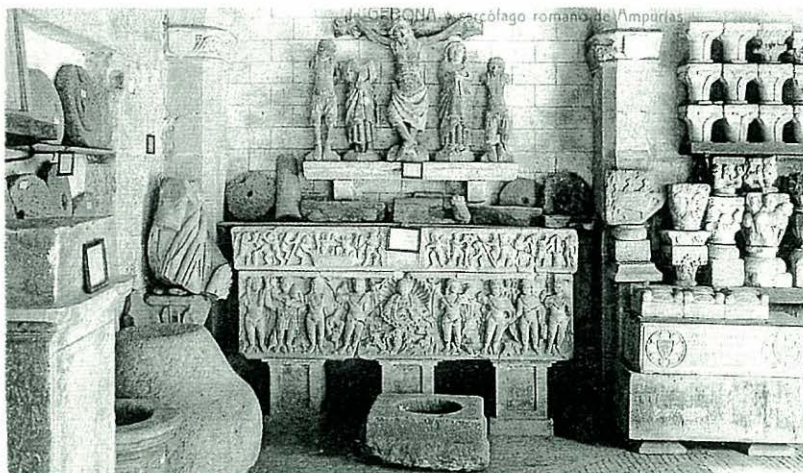
procedents de les excavacions del poblat ibèric dels Guíxols que constitueix l'embrió del que serà el museu municipal, que s'inaugurarà l'any 1919. Pocs anys abans, s'inaugurava a Banyoles, el 1916, el museu que acull el llegat de Francesc Darder.

Durant la dècada dels anys 20 trobem l'obertura de tres altres museus. A Palamós, l'Associació Cau de la Costa Brava, crea a l'any 1920 el Museu de Palamós Cau de la Costa Brava. El 1923 es produeix l'obertura del Museu del Castell de Peralada i el 1929 la de les primeres sales del Museu-Arxiu Folklòric de Ripoll. A la dècada següent, durant el període de la segona República, l'Ajuntament de Banyoles crea el Museu Arqueològic i un col·lectiu de persones, entre les

que hi havia l'escultor Enric Casanovas, l'arqueòleg i historiador Alberto del Castillo o el pintor i crític d'art Rafael Benet, el Museu de Tossa.

Així doncs, l'origen dels museus públics a les comarques de Girona es troba, encara que de manera puntual, a final del segle XIX, i els museus locals comencen a desenvolupar-se ja des del primer terç del segle XX. En diverses poblacions de les comarques de Girona es produeix ben aviat, per tant, una preocupació per la conservació del patrimoni que es canalitza per mitjà dels museus.

Com a dada puntual relacionada amb l'activitat museística durant aquest període, caldria fer referència al fet que a Olot, durant els anys de la guerra civil, hi varen estar dipositats molts dels fons dels museus de Barcelona i va ser la seu de la Comissaria General de Museus de Catalunya. També hi va haver dipòsits de patrimoni artístic català a Bescanó, Darnius i Agullana, mentre que el govern de la República, en la seva política d'evacuació d'obres del Tresor Artístic Nacional, va dipositar fons de diversos museus espanyols a Peralada, Figueres i la Vajol.



Museu Provincial (cap a 1907).

ENTRE 1940 I 1960

3



*Interior del Museu
d'Art Modern d'Olot
(1978).*

12

Aquest ha estat un dels períodes més pobres de la museologia gironina. Es van crear nou museus, d'entre els quals tan sols tres ho varen ser per iniciativa pública municipal a Figueres, Girona i Olot. Les altres realitzacions museístiques d'aquest període de resistència cultural corresponen a l'àmbit privat, a l'eclesiàstic i als centres d'estudis, uns organismes de reconeguda transcendència en la seva tasca de recuperació històrica i patrimonial.

El Museu de l'Empordà va ser creat el 1946. En aquests primers moments d'existència, el centre es va plantejar com un museu d'art, en base,

principalment, als fons del Museu del Prado dipositats a Figueres i a les donacions del polític figuerenc Josep Rubaudonadeu.

La ciutat de Girona va crear el seu Museu d'Història al final d'aquest període, l'any 1960, i el va instal·lar a la casa Burgues, en el carrer de la Força. S'inaugurà tres anys després amb una exposició de materials corresponents a la Guerra del Francès. Més endavant va ampliar el seu fons mitjançant diverses donacions que va reunir en dues sales més, una dedicada a la sardana i l'altra a una col·lecció de dibuixos de temes gironins cedida per Joaquim Pla Cargol.

La tradició artística de la ciutat d'Olot va portar a l'Ajuntament a impulsar la creació d'un Museu d'Art Modern. Inaugurat el 1942, presentava una remarcable exposició d'obres de pintors i escultors locals, com Berga i Boix, Vayreda, Domenge, Clarà o Blay, així com una representació d'obres d'artistes catalans com Casas, Llimona o Brull.

Pel que fa a la iniciativa privada en el camp dels museus s'ha de parlar de Salvador Claret, que vers l'any 1955 crea la seva col·lecció d'automòbils. Es tracta d'una de les col·leccions més reeixides en el seu gènere

de l'Estat espanyol i, per la seva transcendència fora del territori gironí, la qualificaríem com una important contribució museística d'aquest període. En l'àmbit eclesiàstic, el Museu Diocesà s'instal·là, el 1942, a la casa Carles, a Girona. La parròquia d'Olot, a l'any 1948, crea un museu amb seu a l'església de Sant Esteve, on s'exposen elements d'art sacre, mentre que, el 1952, a la catedral de Girona es presenta, per tal de poder ser visitat pel públic, el Tresor. A final d'aquest període, i potser participant ja d'alguna manera de l'esperit d'inici de recuperació cultural del país que es començaria a respirar a partir de la dècada dels 60, el Centre d'Estudis del Baix Fluvià creà el Museu del Pagès i el seu món a Torroella de Fluvià. Per últim, s'ha de fer referència, també, al Museu de



Sant Hilari Sacalm, creat l'any 1956 a partir de la iniciativa privada, encara que a l'any 1979 es municipalitza i passa a denominar-se Museu Municipal de les Guillerries.

*La Col·lecció
d'Automòbils
Salvador Claret.*

13



És òbvia la relació dels museus amb el seu entorn sociocultural, polític i econòmic. Efectivament, l'època menys dinàmica general dels museus gironins, coincideix amb el període més dur d'obscurantisme cultural de la dictadura franquista, que finalitza quan l'aïllament internacional i els difícils anys de l'autarquia es comencen a esquinçar.

*Interior del Museu
de l'Empordà situat
a l'Institut Ramon Muntaner.*

ENTRE 1961 I 1975

4



*Interior del Museu
Arqueològic d'Olot (1978).*

14

La irrupció del turisme, la generalització de la televisió i dels automòbils, la nova cançó, els canvis en els hàbits i comportaments de la població són característiques que marquen la dècada dels anys 60 i principi dels 70 en el país. Pel que fa referència al camp de la cultura es viuen uns moments de resistencialisme cultural que a final d'aquest període passa a adoptar una acció més ofensiva. S'intenta promoure tot allò que és més propi del país i en aquest objectiu el patrimoni hi té un paper important.

Els museus, encara que no de manera excessivament combativa ni puntera, són d'alguna manera també un reflex d'aquesta situació de

resistencialisme cultural. Molts d'aquests centres, però, tot i que experimenten un determinat activisme, queden en mans d'erudits locals i no lideren ni tan sols segueixen les importants transformacions que està vivint en aquests anys la societat gironina.

Tot i això, en el període de 1961 a 1975 l'activitat museística a les comarques gironines és remarcable. S'hi poden distingir dos moments de màxim dinamisme, un en els primers anys de la dècada dels 60 i l'altre en la primera meitat dels anys 70.

En el primer moment destaca un notable impuls dels museus d'arqueologia. D'aquesta manera s'inauguren els museus

monogràfics d'Ullastret i d'Empúries i el Museu Arqueològic d'Olot.

En el segon moment, destaca una notable activitat de l'Església per tal d'exposar els seus fons artístics locals, creant els museus parroquials de Santa Pau, de Castelló d'Empúries i el del monestir de Sant Joan de les Abadesses. Altres museus creats en aquest moment són el del Montgrí i el Baix Ter, com a conseqüència de l'activitat d'una associació cultural local, el Centre d'Estudis del Montgrí, el de Palafrugell o el dels Cellers Santa Maria, a Capmany.

Finalment, es produeix també l'obertura de museus dedicats de manera monogràfica a artistes i que s'inauguren en les ciutats on varen néixer. Es tracta del museu destinat a exposar l'obra del pintor surrealista Salvador Dalí, a la ciutat de Figueres, i del museu dedicat a deixar testimoni de l'obra de l'artista i teòric del Noucentisme Josep Aragay, a la població de Breda.



Entre els dos moments esmentats, durant la segona meitat dels anys 60, es crea també un altre museu de contingut artístic que està dedicat al pintor Emili Vilà i es troba situat a Llagostera.

Durant tots aquests anys, cal remarcar la important aportació de Miquel Oliva que va tenir un paper rellevant en el desenvolupament dels museus de les comarques de Girona.

*Salvador Dalí
durant una visita
a les obres del Teatre-
Museu Dalí,
l'any 1970.*

*Miquel Oliva
explicant la col·lecció
arqueològica de la
Fontana d'Or (1973).*

Des del seu càrrec de cap del Servei d'Investigacions Arqueològiques de Girona i de director del Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligants, va contagiar el seu entusiasme per la conservació del patrimoni i va animar diversos col·lectius i administracions locals a treballar en la creació, manteniment i impuls dels museus.

**ENTRE 1976
I 1990**

5



*Inauguració
del Museu Comarcal
de la Garrotxa (1987).*

16

Aquest és el període més prolífic de la museística catalana i, lògicament, també de la gironina. La arribada de la democràcia desencadenà un munt d'iniciatives cíviques en favor de la recuperació de les arrels pròpies i, conseqüentment, els museus, com a elements de recuperació del patrimoni i de la identitat, conegueren un període d'expansió. No obstant això, l'impuls definitiu el donà la Generalitat de Catalunya, amb la creació de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals de Catalunya, que implicà la modernització de part dels museus sorgits per iniciatives cíviques, individuals o col·lectives, traspassades als municipis. Per primera vegada

s'invertien quantitats apreciables de recursos públics en aquests museus i es començava a parlar de la necessitat de professionalitzar-los, alhora que es generalitzaven termes tan bàsics com museografia i museologia i s'intentava donar contingut a aquests conceptes.

Veritablement es pot qualificar aquest període com de revolució i ebullició museística. A les comarques de Girona es creen nombrosos museus i se'n renoven quasi totalment alguns altres. En aquest marc es podria fer una referència especial als museus d'Art de Girona, nascut a conseqüència de la fusió de les col·leccions del Diocesà i de part de les del Provincial, al

Comarcal de la Garrotxa, a l'Etnològic del Montseny, al de Palafrugell o al dels Juguets de Figueres, per esmentar tan sols alguns exemples. És el període de consolidació del model de museus locals i comarcals que significa un intent d'articulació territorial dels museus a Catalunya i implica atribuir a aquests centres un important paper en el desenvolupament cultural de les poblacions.

En l'àmbit gironí es produeixen dues aportacions importants a la museologia catalana. Per una banda, hi ha la realització del Congrés Català de Museus

Locals i Comarcals, l'any 1989, a Arbúcies i Olot, organitzat pel Museu Etnològic del Montseny i el Museu Comarcal de la Garrotxa, i, per l'altra, la creació, el mateix any, de l'Associació de Museòlegs de les Comarques de Girona, que pretén facilitar la interrelació entre els tècnics dels museus gironins.

Cal esmentar que els nous museus, la majoria són municipals, amb models de gestió diversos que passen per patronats, gestió directa o gestió delegada a través dels col·lectius promotors del museu. De la resta, uns pertanyen al clergat, altres són privats i altres pertanyen a la Diputació o a centres d'estudis. Els museus que en aquests anys han estat intensament renovats,



la major part són també de titularitat municipal. Els museus, en aquest període, neixen i evolucionen a un ritme

Innauguració del Museu Etnològic del Montseny (1985).

17



frenètic, sota l'impuls decidit dels nous ajuntaments democràtics i a l'ombra de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals de Catalunya. Aquesta important proliferació i la necessitat política de crear infraestructures museístiques d'abast nacional, portà a plantejar un reordenament del mapa museístic català. Això justificava la promulgació de la Llei de museus, que es va aprovar el 1990.

Acte d'inauguració del Museu del Montgrí i el Baix Ter (1983).

DE 1990
A 1999

6



*Inauguració del Museu del Cinema -
Col·lecció Tomàs Mallol.*

18

La Llei de museus suposà un canvi important en l'escenari de la museologia catalana i conseqüentment també de la museologia gironina. A més a més, la derogació de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals, la celebració del Congrés Català de Museus Locals i Comarcals i la creació de l'Associació de Museòlegs de les Comarques de Girona, varen marcar l'inici de l'evolució posterior dels museus gironins. Efectivament, per un costat els professionals han disposat d'una plataforma d'intercanvi d'experiències i idees i per l'altra els museus locals i comarcals han redefinit el seu paper a l'espera de la formulació de les xarxes temàtiques dels museus nacionals creats a partir

d'aquests moments. En aquests anys, els museus es consoliden com a components del turisme cultural i, alhora, continuen afermant el seu paper de dinamitzadors socioculturals, implicats en la problemàtica del seu territori i de la seva societat. La socialització del museu local i comarcal és un fet i la simbiosi museu-comunitat es fa més necessària que mai.

Dels nous usos dels museus, sobretot pel que fa a la rendibilització turística i econòmica del patrimoni, sorgeix un nou impuls provinent de la iniciativa privada: Museu Sala de l'Embotit a Castellfollit de la Roca, Museu Trias de les Galetes a Santa Coloma de Farners, Col·lecció d'Estris de

Pagès-Museu de Palau-sator, Museu Abras de Corçà, la Casa-Museu Castell Gala-Dalí a Púbol, la Casa-Museu Salvador Dalí a Port-Lligat i l'Ecomuseu de la Vall del Llèmana de l'Ateneu del Llèmana. Tot i que, per primera vegada en la història dels museus gironins, es produeix un equilibri entre la creació de museus públics i privats, el ritme de creació de museus públics, continua essent important; aquí destacariem la creació dels museus de Salt i de la Bisbal. Indubtablement les noves realitzacions públiques obeeixen al fet de crear alternatives

turístiques a les ciutats i pobles, que atreguin el creixent volum de visitants que reclama productes culturals i naturals; alhora, la formulació de museu territorial perd terreny davant les propostes temàtiques.

Un fet important i diferenciador d'aquest període és que, per primera vegada, la museologia gironina aconsegueix una atenció acadèmica. La Universitat de Girona esdevé pionera a Catalunya en donar una atenció especial a la museologia, sobre la qual s'imparteix una assignatura des del curs 1993-94, es convoquen seminaris, es preparen reunions de treball, s'ofereix un màster de museologia i patrimoni com a estudi propi (1995-1997), es crea una càtedra de patrimoni i museologia (1996) i es

constitueix l'Institut del Patrimoni Cultural (1998), dins el qual es crea el títol d'Especialització Professional en Patrimoni.

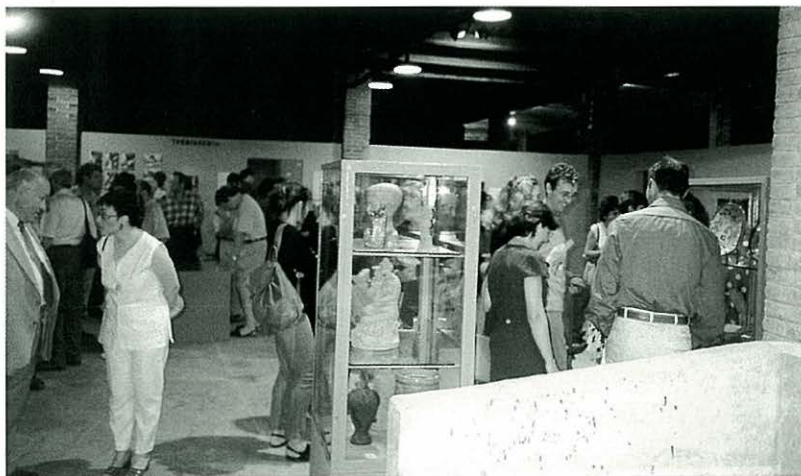
També, i com a conseqüència de l'aplicació de la Llei de museus, a Girona es produeixen una sèrie de canvis de titularitat administrativa. L'any 1994, el Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, el Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligants i el Museu d'Ullastret passen de la Diputació de Girona a la Generalitat de Catalunya, de la mateixa manera que el conjunt monumental d'Empúries ho fa de la Diputació de Barcelona a la Generalitat de Catalunya el 1995. Aquests casos són conseqüència del fet que aquests centres passen a integrar-se al Museu

d'Arqueologia de Catalunya. D'altra banda, i per aplicació d'aquesta mateixa llei, les obligacions que la Generalitat tenia amb els components de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals se subroguen als consells comarcals.

En els anys 1997 i 1998 s'observa un autèntic boom en la creació de museus, molts de caràcter privat, i es comença a configurar un canvi important de percepció dels conceptes i de les funcions dels museus. L'any 1998 destaca per l'obertura al públic de dos importants centres, el Museu del Cinema - Col·lecció Tomàs Mallof, a Girona, i el Museu del Joguet de Catalunya, a Figueres.

Acabant aquest breu recorregut per la història dels museus gironins, s'ha de fer referència a la celebració, el 1999, del 2n Congrés Català de Museus Locals i Comarcals i a la inauguració, aquest mateix any, del Museu Isaac Albéniz, a Camprodon.

Inauguració dels nous espais de Terracota, Museu de Ceràmica de la Bisbal (1998).



Amb els textos que es presenten a continuació es pot veure l'evolució de la funció dels museus en aquest segle i mig d'existència a les comarques de Girona, la qual s'enmarca dins el context més general de la història dels museus catalans.

La primera referència escrita que es coneix d'un museu a les comarques de Girona es troba en la primera acta de la Comissió de Monuments de Girona corresponent a la reunió del dia 22 de novembre de 1847. Els paràgrafs que interessin aquí diuen:

“Que se abra un libro en el que se extenderan las actas ó acuerdos de la comision empezando por la de la presente sesion. En dicho libro y por su parte opuesta, se abrirá el Inventario de los objetos que han tenido ingreso en el Museo Provincial hasta la fecha, especificando su procedencia, y continuando en él los que sucesivamente se ingresen: de este inventario sacará una copia ecsacta la seccion conservadora para los efectos de su institucion “.

Inicialment la funció dels museus era principalment col·leccionista, es tractava de recollir i emmagatzemar objectes. Aquest esperit queda reflectit en la mateixa primera acta de la Comissió de Monuments de Girona, en la qual s'acorda realitzar alguns intercanvis amb un col·leccionista particular barceloní: *“Se dio cuenta por el vocal Secretario, de una esposicion de D. Juan Cortada manifestando deseo de adquirir algun objeto de arqueologia del Museo Provincial,*

de aquellos, que por haber mas de un ejemplar no merecen publica atencion ... oficiando á este lo conveniente en contestacion á su preciada solicitud, escitando al propio tiempo su buen celo para que de los objetos que embellecen su gabinete ceda alguno á este Museo Provincial imitando el procedimiento de esta Comision “.

A la funció dels museus de recollir i conservar el patrimoni s'hi afegeix molt aviat la funció d'exposar-lo.

“Otra vitrina con las colecciones de piezas de pasta vitrea de tipo púnico, collares, alabastrones y unguentarios, junto a vidrios soplados y fundidos romanos procedentes de la necrópolis. En otra vitrina se guardan los objetos de la cultura indígena de Ampúrias: algunos vasos ibéricos, entre ellos un calathos, con decoración de semicírculos vinosos, vasos a mano de tradición de los campos de urnas, etc. En otra vitrina se hallan expuestos ...” (Palol, Pedro de (1953), Girona, Barcelona, Ediciones Aries).

Posteriorment pren importància la funció educadora dels museus i també la consideració del patrimoni com element identitari. Un text de principis dels anys 80 mostra aquesta situació.

“En aquests museus, com en tots els altres, cal saber-hi escollir les coses que volem veure, les que poden interessar-nos o les que ens poden estimular l'admiració; per això haurem de saber -i caldrà aprendre'n, si és precís- com passejar-s'hi i mirar-se'ls, procurant no confondre's amb la profusió

d'objectes exposats i així trobar-hi entremig allò que ens pot interessar, seduir o estimular els vincles amb el nostre passat i amb la nostra terra.

Un museu no és una peça morta; al mateix temps que és el lloc on s'hi apleguen estèticament elements d'art i objectes que reflexen el que han sigut els nostres pobles, també és el lloc allà on hi trobem els records que ens lliguen la nostra història amb la vida d'ara, de cada dia.

Per això seria important que cadascun dels pobles tingués el seu propi museu. Museus en els que també s'hi trobessin coses de la vida quotidiana que, d'una manera especial, ajudessin a fer-nos entendre el passat i a fer-nos sentir més interessats i vinculats amb el país i la seva història” (Ricard Masó, 1983, Museus de les Comarques Gironines).

A final dels anys 80 el canvi qualitatiu que s'ha produït en els museus és remarcable. No es tracta ja, únicament, de tenir museus, sinó que el fet d'haver-hi professionals de la museologia fa possible començar a analitzar de manera científica quina ha de ser la funció d'aquests centres. El text de la convocatòria del Congrés Català de Museus Locals i Comarcals (1989), pot ser un bon reflex d'aquesta situació: “Els temes a tractar seran : el marc jurídic-institucional dels museus catalans, els museus comarcals, els museus locals, rendibilitat social dels museus locals i comarcals i el seu futur ... La finalitat del congrés és valorar la situació actual dels museus comarcals i locals, analitzant la seva incidència en la societat i

veure el paper que juguen en les comunitats on estan insertats i la seva viabilitat cara al futur”.

A la dècada dels anys 90 es comença a considerar i a tractar la museologia com una ciència. Després d'uns anys d'acumular experiència, les persones que treballen en els museus es comencen a esforçar per donar un cos teòric i metodològic a aquesta ciència. Al mateix temps, en els museus l'atenció per al públic es converteix en un aspecte essencial. Un exemple d'aquesta situació pot ser el següent fragment del text de la convocatòria d'una reunió de treball sobre Els públics i els museus que té lloc a la Universitat de Girona el 1996.

“L'estudi del públic s'està convertint actualment en una de les principals línies d'investigació en museologia. En el nostre país, però, aquesta és encara una línia molt poc desenvolupada. Per aquest motiu, des de la secció d'Història de l'Art de la Universitat de Girona es proposa la realització d'una reunió de treball amb la voluntat d'oferir un espai de debat sobre aquest tema.

L'objectiu d'aquesta reunió de treball és agrupar les persones de Catalunya que estiguin treballant el tema del públic en els museus, amb professors de museologia de les universitats catalanes i amb diferents museòlegs catalans interessats en el tema, per tal de poder contribuir a aconseguir que la museologia catalana presti al tema del públic l'atenció que requereix donada la seva importància en els plantejaments museològics contemporanis, tal i com s'està fent en la majoria de països europeus i nordamericans”.

MUSEUS PÚBLICS

7

22

A Catalunya, la implicació de les administracions, i de manera significativa de les locals, ha estat un element decisiu per a la creació, consolidació i desenvolupament dels museus. A les comarques de Girona ha estat habitual la implicació de les administracions municipals en els museus i, alhora, també la de la Diputació. A més a més, la Generalitat de Catalunya ha tingut també un paper remarcable en el desenvolupament dels museus d'aquestes comarques, de manera especial en la dècada de 1980. De fet, en la majoria dels casos, la construcció i desenvolupament inicial de molts dels museus de les comarques de Girona ha partit

de la coordinació d'esforços entre la Diputació de Girona, la Generalitat de Catalunya i els respectius ajuntaments.

Pel que fa referència a la participació de les administracions en els museus, caldria fer esment que, amb l'objectiu d'estar al servei dels museus de les comarques de Girona, la Generalitat de Catalunya ha instal·lat, al Centre d'Arqueologia i Museus de Pedret, el primer Servei d'Atenció als Museus (S.A.M.) de Catalunya.

Si considerem que el patrimoni, o almenys una bona part, és

una propietat col·lectiva, és important que els museus, com a centres de conservació i utilització d'una part d'aquest patrimoni, siguin una responsabilitat col·lectiva, és a dir que hi hagi una implicació decisiva per part de les administracions.

En aquests moments el panorama de la dependència administrativa dels museus és diversificat. Els ajuntaments



Edifici del Centre d'Arqueologia i Museus de Pedret.

solen gestionar els museus dels seus respectius municipis, en alguns casos amb participació dels consells comarcals.

Actualment, i per tal de facilitar la gestió, algunes institucions titulars de museus han delegat la seva gestió en patronats i fundacions públiques. Per la seva banda, la Generalitat de Catalunya juntament amb el Bisbat de Girona gestiona directament el Museu d'Art de Girona, mentre que els museus de Sant Pere de Galligants, d'Ullastret i d'Empúries formen part del Museu d'Arqueologia de Catalunya.

Una oferta molt àmplia i diversa fa que els museus siguin cada vegada un centres més complexes. Conservació del

patrimoni, exposicions, atenció al públic, edicions, investigació, serveis pedagògics, personal ..., fan indispensable que els museus disposin dels recursos adequats. A mesura que s'incrementa el nombre i qualitat dels serveis que ofereixen, augmenten, lògicament, també les seves necessitats pressupostàries. En els museus de les comarques de Girona, aquest increment important dels serveis i les activitats es pot situar en el desenvolupament museístic produït a la dècada dels anys 80. Tot i que les administracions tutelars continúin fent-se càrrec del finançament bàsic dels museus, a partir de principi de la dècada dels anys 90 aquests centres comencen a intentar



23

La Diputació de Girona ha tingut un aportació decisiva al desenvolupament dels museus gironins.



desenvolupar i promoure altres formes complementàries per a l'obtenció de recursos, cercant la participació d'entitats privades per a la realització d'algunes de les seves activitats.

Joan Saqués, antic coordinador dels Serveis territorials de Cultura, visitant el Museu del Joguet.

MUSEUS ECLESIASTICS

8



*Interior del
Museu-Tresor
de la Catedral
de Girona.*

24

A les comarques de Girona hi ha diversos museus eclesiàstics: dos a la Garrotxa (Olot i Santa Pau), dos a l'Alt Empordà (Vilademuls i Castelló d'Empúries), un al Baix Empordà (Calonge), dos al Ripollès (Sant Joan de les Abadesses i Ripoll) i dos al Gironès (Girona). Sis d'ells són parroquials, un pertany al capítol de la Catedral (Museu-Tresor de la Catedral de Girona) i els altres dos comparteixen la seva gestió amb altres administracions (Museu d'Art de Girona i Museu Etnogràfic de Ripoll). A l'actualitat l'Església és, darrera d'ajuntaments i de la iniciativa privada, el tercer titular per nombre de museus (gestionats directament o compartits) de les comarques de Girona.

Diversos d'aquests museus són creats en els anys 70, coincidint amb un moment en el qual es comença a gestar una preocupació generalitzada per la conservació del patrimoni que eclosionarà a la dècada dels 80. Una característica a remarcar d'aquests centres és la seva ubicació en edificis notables, com per exemple la catedral de Girona, el Palau Episcopal de Girona, l'església de Castelló d'Empúries o el monestir de Sant Joan de les Abadesses, la qual cosa contribueix en gran mesura a augmentar el seu atractiu.

El patrimoni que conserven aquests museus és divers, coexistent interessants mostres d'art sacre, com creus

processionals gòtiques o barroques, caselles i calzes, amb obres concretes realment excepcionals com la pintura "Crist abraçat a la Creu" d'El Greco del Museu-tresor Parroquial d'Olot, o amb peces extraordinàries com el Tapís de la Creació del Museu-Tresor de la Catedral, sense parlar de l'important fons del bisbat dipositat en el Museu d'Art de Girona. Sens dubte es tracta, en conjunt, d'un molt interessant patrimoni.

En parlar dels museus de les comarques de Girona que són propietat, totalment o parcial, de l'Església, cal fer una referència molt significativa al Museu Etnogràfic de Ripoll. Aquest no conserva de manera específica objectes valuosos relacionats amb el culte de la parròquia, sinó que està dedicat a l'etnografia i presenta una de les col·leccions d'aquest camp més notables del país. El Museu de Vilademuls tampoc té una temàtica religiosa, sinó que exposa una col·lecció etnològica formada a partir de la col·lecció de Jaume Quer i que ha estat amplificada per les aportacions de la població; es tracta, aquest, de l'únic cas d'un museu territorial identitari de petita comunitat dut a terme a iniciativa d'una parròquia.

Església de Santa Maria de Castelló d'Empúries a l'interior de la qual es troba el museu parroquial.



25



En definitiva, podem observar com la major part de museus parroquials exposen l'art sacre conservat en llurs esglésies. Excepte pel que fa a l'art contemporani, els museus del bisbat de Girona, ja siguin de titularitat exclusiva o compartida, mostren les obres d'art més notables d'aquestes comarques.

Interior del Museu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses.

MUSEUS PRIVATS

9



*Museu
del Castell
de Peralada.*

26

Moltes vegades s'ha considerat el col·leccionisme com una activitat relacionada amb l'inici dels museus i efectivament és així. Moltes grans pinacoteques i importants col·leccions d'arreu del món s'han convertit posteriorment en museus. A les comarques de Girona, també molts dels petits museus territorials o temàtics tenen el seu inici en col·leccions privades. Aquest és un fenomen que encara es produeix actualment.

No és, però, el mateix un museu que una col·lecció. De manera general, les principals diferències entre les col·leccions i els museus es troben en els seus objectius i en els motius i en els criteris que han portat a la seva configuració.

A les comarques de Girona existeixen diversos museus privats, que són propietat de particulars, entitats, fundacions o empreses. Els museus que pertanyen a l'Església, i que per tant tenen també un caràcter privat, s'han tractat, però, de manera específica en el capítol anterior.

El contingut temàtic dels museus privats gironins és molt divers. Alguns temes patrimonials específics quasi bé només s'han recollit inicialment en algun museu privat. Seria el cas del Museu dels Juguets, de la col·lecció Mallol o de la Col·lecció d'Automòbils Salvador Claret. Bé que algunes d'aquestes col·leccions han constituït el nucli de museus

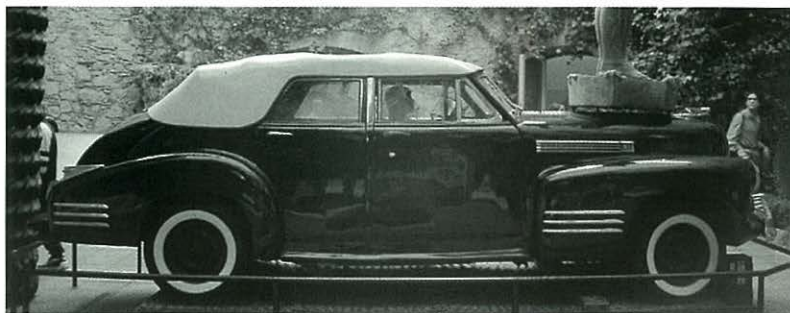
públics, com el Museu del Joguet de Catalunya, que és conseqüència de la col·lecció de Josep Maria Joan, o el Museu del Cinema, format amb la col·lecció de Tomàs Mallol.

Els temes relacionats amb l'etnologia són aspectes que fàcilment desperten l'interès dels col·leccionistes. El Museu Propi d'Amer amb la col·lecció de Lluís Sidera, o la col·lecció de Joaquim Gassó que ha volgut deixar constància, amb objectes de la seva pròpia família, en el seu Museu del Pastor de Toses d'una forma de vida que ha arribat pràcticament fins a ell però que no tindrà continuïtat en la

següent generació, o el Museu del Pagès i el seu Món, una exposició permanent que es troba a Torroella de Fluvià, o també els museus Santamaria i de les Aixetes situats a Capmany i el del Pagès de Lloret, constitueixen interessants reculls de materials relacionats amb activitats tradicionals.

Un exemple de col·leccions temàtiques concretes, ampliades amb materials variats, que s'exposen al públic seria el cas de la col·lecció de vidre de Miquel Mateu, que conforma el Museu de Peralada.

Les col·leccions artístiques representen una altra temàtica que ha portat també a l'obertura de museus privats. A Cadaqués, el Centre d'Art Perrot-Moore, al Far d'Empordà el Museu d'Art



Naïf, a Llagostera la Fundació Emili Vilà i, de manera especial, la Fundació Cultural Privada Gala-Salvador Dalí que, amb participació de l'Estat, la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments de Figueres i Cadaqués, gestiona el Teatre-Museu Dalí de Figueres i també els museus de Púbol i Port-Lligat.

Les ciències naturals són poc tractades pels museus privats. A les comarques de Girona tan sols hi ha el Museu Interactiu de la Fauna del Pirineu Oriental, de la Fundació Joan Baseiría, situat a Olot.

Dintre els museus privats faltaria fer referència al fet que en els darrers anys s'han produït a les comarques de Girona diversos casos de centres creats per empreses industrials. Són el Museu de l'Embotit, de l'empresa

Interior del Museu Trias de les Galetes, a Santa Coloma de Farners.

Teatre-Museu Dalí, a Figueres.

Embotits Sala de Castellfollit de la Roca, el Museu Trias de les Galetes, de l'empresa Néts de Joaquim Trias de Santa Coloma de Farners, el Museu de les Aixetes, de Vins i Caves Olivada de Capmany o el Museu Familiar Cellers Santa Maria, també a Capmany. Aquests centres compaginen les inquietuds museístiques i per la conservació del patrimoni dels seus propietaris amb una funció de promoció dels productes que fabriquen les seves empreses. És una activitat de màrqueting vehiculada a través d'instal·lacions museogràfiques que constitueixen una interessant aportació per a la conservació i utilització d'una part del patrimoni industrial i etnològic. A Palau-sator, la col·lecció d'estris rurals és, també, un element complementari utilitzat en la promoció d'una empresa, concretament d'un restaurant.

A LA Cerdanya I AL RIPOLLÈS

10



*Diorama del Museu
Etnogràfic de Ripoll.*

28

Set museus, de característiques i continguts ben diversos, configuren l'oferta museística de les comarques del Ripollès i la Cerdanya, que es presenten en un recorregut que porta de Camprodon a Llívia.

Començant a Camprodon, s'hi troba el Museu Isaac Albéniz, que presenta un recull de partitures, fotografies i objectes personals diversos d'aquest compositor nascut a Camprodon, i el Museu dels Autòmats, amb representacions d'escenes de caràcter costumista.

A Sant Joan de les Abadesses, s'hi pot visitar el Museu del Monestir. Mostra objectes

religiosos procedents principalment del propi monestir i també d'algunes altres esglésies dels voltants de Sant Joan. S'hi troben escultures de pedra, pintures sobre tela i sobre taula, imatges de fusta, capitells, peces d'orfebreria, teixits, datats d'entre el segle XI i el segle XIX.

Al centre de la població de Ripoll i al costat de l'església de Santa Maria, s'exposa en el Museu Etnogràfic de Ripoll una importantíssima col·lecció etnogràfica, reunida en part i inicialment per Tomàs Raguer. Actualment, a través de 13 sales, es pot conèixer com era la forma de vida tradicional a la comarca del Ripollès i quins eren els oficis i manufactures més propis d'aquesta zona. En destaca el

conjunt d'objectes d'ús quotidià, la mostra sobre el treball del ferro, amb la inclusió en l'exposició d'un martinet utilitzat per a forjar en la farga catalana i la part dedicada a la fabricació de les conegudes armes de foc de Ripoll, una indústria de gran prestigi que, entre els segles XVI i XIX, va fer que el nom de Ripoll fos conegut arreu del món.

Pel que fa a la presentació de l'exposició, és interessant la utilització de nombrosos recursos museogràfics que, per mitjà de la integració de so, efectes lluminosos i diversos diorames, faciliten la comprensió de l'exposició. És remarcable la

inclusió d'una botiga de clavetaire i d'una de teixidor que, a manera de diorames de mida real, ajuden a entendre com es desenvolupaven aquestes activitats característiques del Ripollès.

El Museu del Comte Arnau, situat a Gombren, està dedicat de manera monogràfica al castell dels senyors de Mataplana. És una interessant exposició que ajuda a comprendre l'evolució de la vida en aquest castell, relacionat amb el mite del comte Arnau, entre els segles XI i XIV

En el lloc de Toses, a cal Pastor, s'hi pot visitar un museu, petit i de caràcter familiar, que vol mostrar la vida dels pastors a partir d'estris quotidians



utilitzats per la família Gassó que viu en aquesta casa i que s'ha dedicat tradicionalment a aquesta activitat.

Interior del Museu del Pastor, a Toses.



Elements de l'antiga farmàcia de Llivia, avui al Museu de Llivia.

El recorregut pels museus del Ripollès i la Cerdanya es pot acabar a la població de Llivia. En el Museu Municipal es presenta un breu repàs a la història de la població, amb l'exposició d'objectes relacionats amb Llivia que van des de la prehistòria fins al segle XX. La part més interessant és la dedicada a la farmàcia de Llivia, un establiment documentat des de final del segle XVI i que s'ha mantingut fins a principi del segle XX, que és considerada com una de les més antigues d'Europa.

A LA GARROTXA

11



*Salas permanents
del Museu Comarcal
de la Garrotxa
a l'edifici Hospici.*

30

La comarca de la Garrotxa té una llarga tradició museística. Abans de la creació del Museu Comarcal de la Garrotxa l'any 1982, s'havien produït ja diverses realitzacions museogràfiques: el Museu-Biblioteca d'Olot el 1905, el Museu d'Art Modern el 1946, el Museu Pessebrístic el 1956, el Museu Arqueològic el 1962, la Sala Blay el 1966 o la Sala Clarà i la Sala Curós el 1977.

L'organització actual dels museus a la Garrotxa, estructurada per mitjà del Museu Comarcal, respon a una planificació global i pretén una coordinació de les realitzacions museístiques a la comarca. Hi ha dos fenòmens que caracteritzen de manera singular la comarca

de la Garrotxa. D'una banda, el fet de trobar-se en el seu interior una important i ben conservada zona volcànica quaternària, amb més d'una quarantena de cons volcànics. De l'altra banda, el fet d'haver estat un important centre artístic i cultural català, especialment a final del segle XIX i principi del segle XX de la mà de l'escola de pintura paisatgista d'Olot. Aquests dos fets són els que caracteritzen, lògicament, el discurs museogràfic del Museu Comarcal.

El Museu de la Garrotxa, influït pel corrent de l'ecomuseologia i dins els conceptes de museus de petits territoris que es desenvoluparen a Catalunya en els anys 80, pretén mostrar de manera descentralitzada i amb

la implicació de la població la realitat de la comarca i alhora tenir un paper en l'activitat cultural dels habitants de la zona.

En el centre de la ciutat d'Olot s'hi troba la seu central del Museu Comarcal, situada a l'Hospici, un edifici del segle XVIII. Aquí l'exposició permanent fa referència a la vida i a l'activitat de la comarca des de final del segle XVIII fins a mitjan segle XX. L'exposició s'inicia amb una presentació sobre la realitat econòmica i social de la comarca i continua amb una mostra de l'activitat artística a la Garrotxa

amb obres de Ramon Amadeu, de Josep Clarà i Miquel Blay i de l'Escola Olotina de pintura paisatgista de finals del segle XIX i la seva continuïtat en el segle XX. En aquest edifici s'hi troben les dues sales d'exposició temporal del museu.

També a la ciutat d'Olot, enmig del Parc Nou, s'hi troba el Museu dels Volcans, la secció de ciències naturals del Museu Comarcal. Aquí s'hi explica el fenomen volcànic a la Garrotxa i els principals ecosistemes presents a la comarca, amb la inclusió d'un simulador de terratrèmols. En el parc que envolta l'edifici, i com una part més del Museu, s'hi troba el Jardí botànic de Vegetació Natural Olotina, que conserva una notable roureda de roure pènel. Es pretén que aquest museu

constitueixi un punt de partida per al coneixement sobre el terreny del patrimoni natural de la comarca i d'aquesta manera a partir d'aquí es poden iniciar diversos itineraris per la zona volcànica de la Garrotxa.

A més, a Olot s'hi troba també la casa Trincheria, un edifici del segle XVIII que en la primera planta conserva un notable conjunt mobiliari dels segles XVIII i XIX i que constitueix un exponent del que era una casa d'una família benestant de la comarca.

A la Garrotxa s'hi poden visitar, també, altres museus. El Museu Sala de l'Embotit, a Castellfollit de la Roca, està dedicat a explicar la fabricació dels embotits, una activitat artesanal i industrial ben arrelada a la comarca. El Museu Parroquial de



Interior del Museu dels Volcans.

Sant Esteve d'Olot conserva pintures, escultures, vestimentes, peces d'ofebreria i objectes diversos relacionats amb el culte, entre els quals destaca la pintura de El Greco "Crist abraçat a la creu". A Olot, en una gasolinera situada a l'entrada de la població, s'hi pot veure una col·lecció d'animals naturalitzats que rep el nom de Museu Interactiu de la Fauna del Pirineu Oriental. A la sagristia de l'església de Santa Pau hi ha el Museu Parroquial, en el qual en una vitrina es mostren objectes utilitzats per al culte en aquesta parròquia. A les Preses, a la zona recreativa de Xenacs, diverses instal·lacions, com una cabana de carboner o una plaça carbonera, són considerats com un ecomuseu.



Habitació del general, a la casa Trincheria.

A FIGUERES

12



Una vitrina del Museu del Joguet de Catalunya.

32

Figueres ciutat de museus. Aquest és un dels eslògans amb els quals es promociona turísticament Figueres. Això mostra la importància dels museus en aquesta ciutat i l'interès que desperten. En el centre de la població s'hi troben tres importants museus, el Teatre-Museu Dalí, el Museu del Joguet i el Museu de l'Empordà.

El Teatre-Museu Dalí és, sens cap mena de dubte, el museu de les comarques de Girona internacionalment més conegut. Està situat a l'antic teatre municipal de Figueres i ocupa també altres edificis annexes. Aquest museu està dedicat de manera monogràfica a l'obra artística de Salvador Dalí i en les

seves sales s'hi troba, fins i tot, la tomba d'aquest pintor. També s'hi presenten algunes obres d'altres artistes, especialment d'Evarist Vallès i d'Antoni Pitxot, i d'altres pintures que pertanyien a Dalí.

A partir de la forma de presentació d'aquest museu es distingeixen dos tipus d'espais. Uns situats bàsicament en l'antic teatre, varen ser concebuts pel mateix pintor i presenten la interessant característica de que no es tracta d'obres exposades sinó que aquests espais constitueixen globalment una obra daliniana. Entre aquests es pot parlar, per exemple, de la sala Mae West, del pati o del Palau del Vent. Altres espais han estat muntats en successives ampliacions del museu i

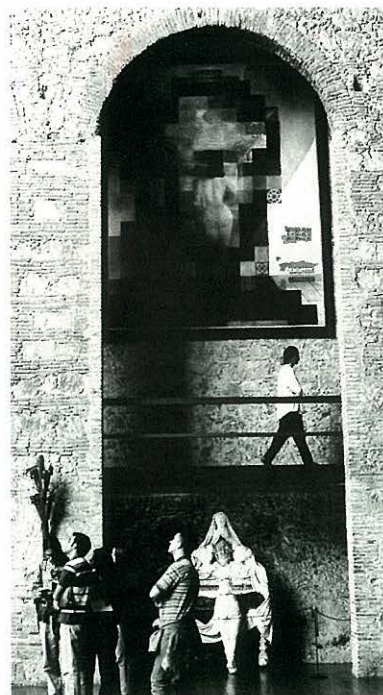
presenten, de forma més tradicional, també obres del pintor empordanès. Tot plegat constitueix un interessant mostra de l'obra artística de Salvador Dalí, que es pot completar amb una visita als museus de Púbol i Port-Lligat, els quals configuren l'anomenat triangle dalinià, i amb el recorregut que proposa el Museu per diferents punts de les comarques de Girona relacionats amb la vida i l'obra del pintor.

També en el centre de Figueres, i concretament a la Rambla, s'hi troba el Museu del Joguet de Catalunya, situat a l'edifici de l'antic Hotel París. En les sales

d'aquest centre, el visitant, després d'una introducció sobre jocs i joguets utilitzats en l'antiguitat, entra en l'apartat denominat "Històries de jugar a Catalunya", on pot veure, ordenats temàticament, un gran nombre de joguets, com per exemple teatrins de titelles, patinets, cavalls de cartó, mecanos, retallables o baldufes. Després, es continua en els espais de les "Col·leccions paral·leles", que estan dedicats a desenvolupar alguns aspectes del món del joguet, com per exemple els jocs per a invidents, els ossos, les disfresses o els soldats de plom. Durant tot el recorregut per les sales del museu destaca la inclusió de fotografies de nens amb joguets, molts dels quals són actualment persones ben conegudes.

Finalment, en sortir, el visitant passa, envoltat de joguets, pel "magatzem visitable", un divertit túnel que constitueix, al mateix temps, un record dels fabricants de joguets catalans de final del segle XIX i principi del XX.

El Museu de l'Empordà, situat també a la Rambla, té un contingut diversificat producte, en bona part, del llegat de Frederic Marés. Els objectes exposats en les seves sales permanents inclouen, entre d'altres, materials arqueològics, escultures de Frederic Marés, documents històrics relacionats amb Narcís Monturiol, obres d'art de procedències i cronologies diverses o pintures i escultures d'artistes empordanesos dels segles XIX i XX.



*Interior del Teatre-
Museu Dalí.*



En conjunt, doncs, Figueres destaca per presentar una oferta museística variada i de gran qualitat, que constitueix un bon atractiu per aquesta ciutat situada prop de la Costa Brava i que és un dels punts d'entrada a Catalunya.

*Interior del Museu
de l'Empordà.*

A L'ALT EMPORDÀ

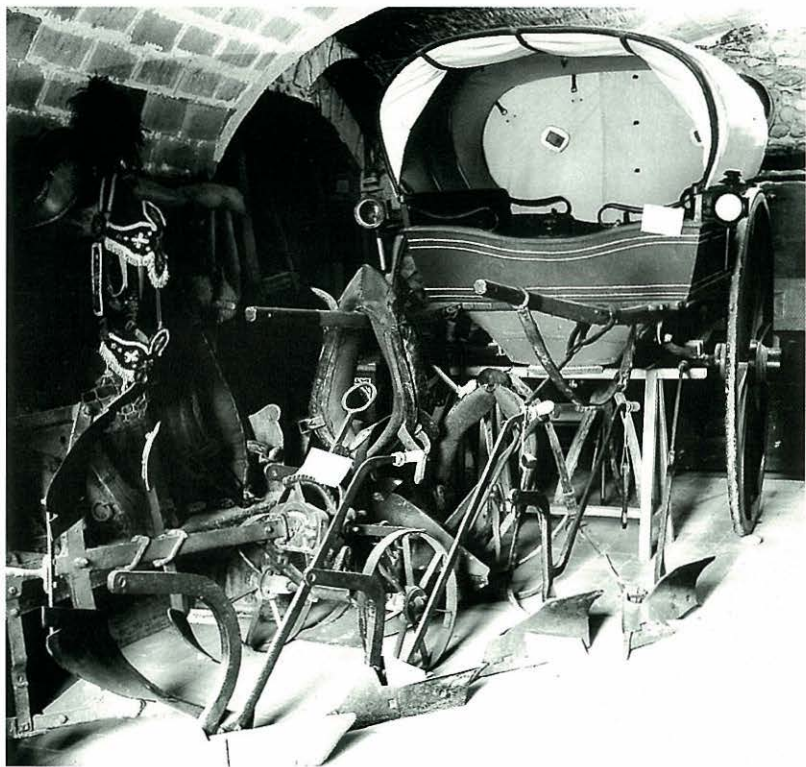
13

34

A l'Alt Empordà, a més dels de la ciutat de Figueres, es poden visitar nombrosos museus. Es tracta, en la major part dels casos, de petits centres, de continguts molt diversos, escampats per diferents poblacions de la comarca.

Prop de El Far d'Empordà, en el molí de la Torre, s'hi troba el Museu d'Art Naïf, en el qual es reuneixen obres d'aquest corrent artístic procedents de diversos països del món.

El museu de Torroella del Fluvià està dedicat al món del pagès. Creat pel Centre d'Estudis del Baix Fluvià, exposa eines i objectes diversos relacionats amb la vida a pagès, que



procedeixen, bàsicament, del mateix poble. Aquest centre disposa, també, d'una sala annexa dedicada al col·leccionisme.

A la població de Llançà s'hi pot visitar el Museu de l'Aquarel·la Fundació Martínez Lozano, on s'exposa bàsicament obra d'aquest artista. A Agullana, a can Mallol, s'hi pot visitar un museu dedicat al món vitivinícola.

El Museu del Castell de Peralada es troba situat a l'antic convent del Carme. Té dues

parts ben diferenciades, en una s'hi exposa la important col·lecció de Miquel Mateu d'objectes de vidre, completada amb peces de ceràmica, monedes i objectes arqueològics de la necròpolis de Peralada, que se situa en el segle VII; l'altra part és l'anomenat Museu del Vi, i recull una col·lecció d'objectes relacionats amb l'elaboració d'aquesta beguda.

*Interior del Museu
del Pagès i el seu món.*

A Capmany s'hi troben tres instal·lacions museogràfiques. A sobre els Cellers Santamaria, s'exposen en dues sales objectes relacionats amb la família propietària dels cellers i, especialment, vinculats amb l'activitat de producció del vi. A l'ajuntament s'hi troba el Museu Municipal en el qual es presenta una col·lecció d'uniformes de policies de diversos països. La tercera instal·lació museogràfica és el Museu de les Aixetes, que està situat sobre la botiga de Vins i Caves Olivada i és bàsicament una col·lecció d'aquests estris, de cronologies i procedències diverses.

La població de Cadaqués compta amb tres museus. El Museu de Geologia "Cap de Creus", situat en els locals de la Societat l'Amistat, està dedicat

a deixar constància de les particularitats geològiques d'aquest espai. El Centre d'Art Perrot Moore, amb una particular forma de presentació, mostra obres de Dalí i Picasso, entre d'altres artistes. El Museu de Cadaqués, presenta anualment diverses exposicions temporals, sovint relacionades amb Salvador Dalí. A més, un conjunt d'antigues barraques de pescadors de Port Lligat on, amb nombroses modificacions i ampliacions, va viure Salvador Dalí i on va pintar moltes de les seves obres, s'ha musealitzat i s'ha obert al públic, tot integrant-se en els recorreguts per espais relacionats amb el pintor.

A la sagristia de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries, el Museu Parroquial

presenta al públic una exposició d'objectes religiosos, datats d'entre el segle XV i el segle XX, que constitueix un interessant complement a la visita d'aquesta catedral. En aquesta mateixa població resulta de gran interès la visita a la Farinera, un establiment encara en funcionament, on es pot veure el procés de producció de la farina amb la utilització de l'energia hidràulica per a fer moure la maquinària.

Així doncs, l'Alt Empordà presenta una molt heterogènia oferta de centres museístics, dedicats a l'art, a l'etnologia, a la ciència i la tècnica o a les ciències naturals.

35

Interior del Museu de l'Aquarel·la.



AL PLA DE L'ESTANY

14



*Interior del Museu
Arqueològic Comarcal
de Banyoles.*

36

La ciutat de Banyoles té una amplíssima tradició arqueològica prehistòrica. A principi de la segona meitat del segle XIX, pràcticament al mateix temps que a França i Anglaterra s'iniciava el reconeixement de l'arqueologia paleolítica, Josep Catà descobria la Bora Gran i hi feia una primera excavació. Pere Alsius, Lluís Pericot, Josep Maria Corominas i molts altres investigadors continuaren aquesta tradició. Els jaciments arqueològics d'aquesta comarca, i especialment els situats a Serinyà, s'han convertit en referències obligades per a conèixer les activitats humanes a Catalunya durant la prehistòria. El Museu Arqueològic és conseqüència de tota aquesta activitat, estructurada a partir

dels anys quaranta al voltant, bàsicament, del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.

El Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles ocupa l'edifici de l'antiga Pia Almoïna. La seva exposició permanent està dedicada a la comarca del Pla de l'Estany i se centra en tres àmbits, un fa referència a la història, l'altre a la paleontologia i el tercer a la prehistòria.

A la sala de paleontologia s'hi exposen restes òssies d'animals del final del terciari i del quaternari, com el mastodont, l'hipopòtam, el rinoceró o el felí amb dents de sabre, que han estat recuperats en els importants jaciments paleontològics de la comarca,

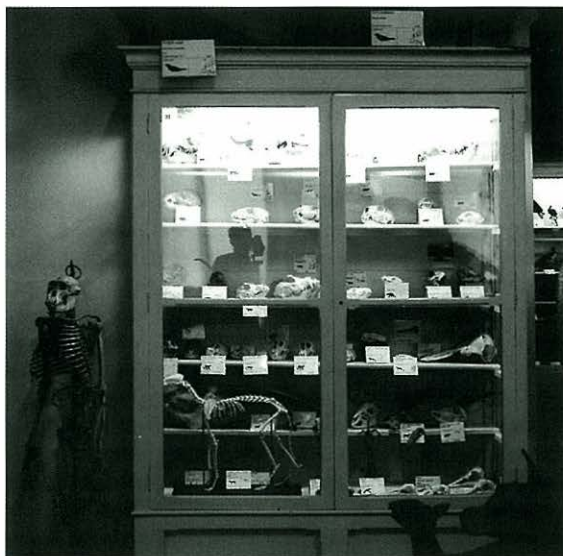
com la terrera de Cornellà, la bòvila Ordis, Incarcals o Crespià.

A la sala dedicada a la història es mostren objectes d'època grega i ibèrica i de manera especial es presenta l'ocupació de la comarca en el període romano-visigòtic a partir de la important vil·la de Vilauba, ocupada entre els segles I i VII. S'exposen també objectes diversos de cronologies que van des del segle XII fins al XIX, els quals, juntament amb els capitells, morters, piques baptismals i làpides sepulcral, que es troben en el vestíbul del

Museu, completen la presentació de l'època històrica.

Al primer pis s'hi troben les sales de prehistòria. Un primer espai està dedicat a la mandíbula de Banyoles, un altre espai exposa les restes materials de les ocupacions humanes paleolítiques de les coves de Serinyà (Arbreda, Mollet, Reclau Viver, Bora Gran) i en un darrer espai es mostren objectes procedents de llocs d'habitació i d'enterraments del neolític, el calcolític i l'edat del bronze de la comarca, fent especial referència al poblat lacustre neolític de la Draga.

Molt a prop de l'Arqueològic es troba l'altre museu de Banyoles,



Interior del Museu Darder d'Història Natural.

Reproducció de l'amandíbula de Banyoles al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles.

el Museu Darder d'Història Natural. El fons d'aquest centre és constituït, principalment, per la donació de Francesc Darder a la ciutat de Banyoles a l'any 1916 de la seva col·lecció naturalista, que posteriorment s'ha anat ampliant amb aportacions diverses.

Les peces que s'exposen en aquest museu procedeixen de diferents parts del món, si bé es fa una especial atenció a la comarca del Pla de l'Estany. La primera de les sales d'exposició

d'aquest museu està dedicada a presentar la persona i les activitats de Francesc Darder. A partir d'aquí, invertebrats, peixos naturalitzats, cargols i petxines en una sala, ocells naturalitzats en



Mandíbula Pre-Neandertal

una altra, mamífers naturalitzats i exemplars amb malformacions en una quarta i l'anomenada sala de l'home, amb mòmies, pells, fetus i cranis humans, transporten fàcilment el visitant als muntatges museogràfics i als conceptes científics de l'època de Darder.

També en el Pla de l'Estany, a la rectoria de Vilademuls, s'hi troba el Museu Rural, en el qual es mostren eines del camp i objectes diversos procedents, bàsicament, del mateix poble. I a Fontcoberta, s'hi pot visitar el Museu d'Història, amb una col·lecció de diversos rellotges fets per Josep Bofill i l'exposició de materials arqueològics procedents de jaciments del municipi.

A GIRONA

15



Sala del tro del Museu d'Art de Girona.

38

L'oferta museística gironina es localitza, en bona part, en el barri vell de la ciutat, per la qual cosa la seva visita no es pot deslligar de l'entorn arquitectònic en el que es troba: el palau episcopal, en el cas del Museu d'Art, l'església de Sant Pere de Galligants, en el cas del Museu d'Arqueologia de Catalunya, la catedral de Girona, en el cas del Museu-Tresor de la Catedral, i l'antic convent dels caputxins, en el cas del Museu d'Història de la Ciutat. De fet, el mateix barri és tot ell musealitzable, la visita dels museus pot anar acompanyada de la visita dels carrers i d'edificis i espais urbans notables, com la plaça de sant Domènec, seu de l'antiga i actual Universitat de Girona, els Banys

Àrabs, la mateixa catedral, l'església de Sant Nicolau, el call jueu, l'edifici de la Pia Almoina i un llarg etcètera. L'oferta museística gironina no es limita, però, només a aquesta àrea, donat que fora d'ella s'hi troba la farmàcia antiga de l'Hospital de Santa Caterina, ubicada també en un interessant edifici històric, i el Museu del Cinema col·lecció Tomàs Mallol, en l'edifici de les Aigües, a la zona del Mercadal.

En aquest capítol es farà referència al Museu d'Art de Girona, i al seu annexe que és la farmàcia antiga de l'Hospital de Santa Caterina, i al Museu-Tresor de la Catedral.

El Museu d'Art de Girona s'ubica en el palau Episcopal, al cantó de

la catedral de Girona, en un marc immillorable. Es va gestar a l'any 1976, quan se signa un conveni entre el Bisbat i la Diputació de Girona. L'any 1981 la Diputació establí un conveni de col·laboració amb la Generalitat de Catalunya que va accelerar l'acabament del Museu. En aquests moments les col·leccions artístiques pertanyen al Bisbat i a la Diputació de Girona, però la gestió és tutelada per la Generalitat de Catalunya.

En les sales d'exposició permanent es dona una detallada visió de l'evolució de

l'art de les comarques gironines des del preromànic fins a la primera meitat del segle XX. Difícilment se'n podria destacar una sola obra, és precisament el conjunt el que dóna valor al museu. Tot i això, es pot remarcar l'apartat de preromànic i romànic, amb peces de la categoria de l'ara portàtil de Sant Pere de Rodes, la biga de Cruïlles o el martirologi d'Usuard. També es pot parlar d'obres gòtiques com els retaules de Púbol o de Sant Miquel de Cruïlles, de les magnífiques col·leccions de ceràmica i d'orfebreria, de peces barroques o de les obres d'artistes vuitcentistes, modernistes o noucentistes.



El Museu-farmàcia de l'Hospital de Santa Caterina està format per l'antiga farmàcia o botica, de l'any 1710, de l'esmentat hospital, que conserva elements dels segles XVI i XVII i que va ser reformada entre els anys 1830 i 1847 i, finalment, musealitzada l'any 1982. Cal dir que aquesta farmàcia s'ha ubicat en el seu lloc original, el que dóna més interès a la realització museogràfica. Actualment depèn de la Diputació de Girona i es gestiona des del Museu d'Art. El visitant podrà veure en aquest antic establiment flascons de vidre, pots de fusta, objectes d'instrumental quirúrgic, mobiliari i una llibreria amb nombrosos volums

Farmàcia de l'Hospital de Santa Caterina.

Interior del Museu d'Art de Girona.

dedicats a l'activitat farmacèutica.

El Museu-Tresor de la Catedral depèn del Capítol i va ser creat l'any 1962. Exposa una important col·lecció d'art romànic i gòtic i art sacre en general, entre la qual cal assenyalar una de les peces més emblemàtiques de l'art gironí, el Tapís de la Creació, a més del còdex conegut com el Beat de Liébana. L'actual muntatge data dels anys 1975 i 1976. Aquest museu, ubicat en el marc incomparable de la catedral de Girona, és un bon atractiu cultural de la ciutat i de les comarques gironines.

CONTINUANT A GIRONA

16



*Sales permanents
del Museu d'Arqueologia
de Catalunya, a Sant Pere
de Galligants.*

40

L'oferta museística de la ciutat de Girona és àmplia, sòlida i completa. S'ha parlat que disposa d'un museu d'art, d'una farmàcia antiga i d'un museu d'art sacre, ara veurem com té també un museu d'història, un museu d'arqueologia i un museu dedicat de manera monogràfica al cinema.

El Museu d'Història de la Ciutat és de dependència municipal. L'actual muntatge museogràfic ha estat fet en diverses intervencions des de 1981. Comprèn el període que abasta des del paleolític inferior, amb materials del jaciment arqueològic del Puig d'en Roca, fins al segle XIX. Una de les principals peces és

el mosaic romà que representa una cursa de quàdrigues al circ Màxim de Roma, procedent de la vil·la de can Pau Birol, a Bell-lloc del Pla. A més de les sales amb un discurs diacrònic sobre l'evolució de la ciutat, el museu disposa de dues interessants sales monogràfiques, una dedicada a la sardana i l'altra a la industrialització de la ciutat de Girona, fent especial referència a l'arribada de l'electricitat. És un museu que ha destacat, també, en la política d'exposicions temporals, havent-ne presentat d'importants sobre l'art català, amb fons provinents dels museus d'art de Barcelona, i d'altres vinculades de manera directa amb la ciutat de Girona.

Un altre museu gironí és el Museu d'Arqueologia de Catalunya, en la seva secció de Sant Pere de Galligants. L'exposició permanent d'aquest centre, que data bàsicament de l'any 1981, es troba ubicada en un monestir romànic que, a banda del seu interès arquitectònic, condiona espacialment la instal·lació museogràfica. Situada concretament en la nau de l'església, en el claustre i el pis de sobre el claustre, abasta materials de totes les comarques de Girona, que

cronològicament van des del paleolític inferior fins l'edat mitjana, amb algunes sales temàtiques com la dedicada a l'arqueologia subaquàtica, i compta, alhora, amb una interessant col·lecció de làpides hebrees. Disposa, a més, d'unes instal·lacions situades al barri de Pedret, que estan dedicades bàsicament a la investigació i a la gestió del patrimoni arqueològic de les comarques de Girona i constitueixen una important realització en el camp museístic gironí.

El darrer centre inaugurat a la ciutat de Girona és el Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol. El circuit per les seves sales s'inicia amb un



audiovisual que recull la història de la representació de la realitat a través d'imatges en moviment. A partir d'aquí, el visitant pot recórrer les diferents sales del museu i conèixer una enorme diversitat d'aparells relacionats

Mosaïc representant una cursa de quàdrigues al circ Màxim de Roma, al Museu d'Història de la Ciutat.



Interior del Museu del Cinema.

amb els inicis del cinema (cinematògraf Lumière, projectors de la casa Pathé Frères, cambres obscures, llanternes màgiques, el cinema Nic ...). A més de presentar una importantíssima col·lecció, el Museu destaca alhora per l'abundant utilització de recreacions, d'elements manipulables i interactius, que faciliten en gran mesura la vinculació del públic amb l'exposició. El seu indubtable interès, que el situa a l'alçada dels grans museus europeus especialitzats en el tema, com els de Londres, París o Frankfurt, fa d'aquest centre una parada obligada per a totes les persones que visitin la ciutat.

AL GIRONÈS

17



Interior del Museu de l'Aigua.

42

La comarca del Gironès, excloent Girona, té sis museus, ubicats en quatre poblacions diferents, Salt, Llagostera, on n'hi ha tres, Sant Gregori i Bescanó.

El Museu de l'Aigua, el museu de la sèquia i del curs mitjà del Ter, és una instal·lació municipal, ubicada a Salt en un mas proper a l'església de Sant Cugat. Va ser creat el 1991 sota el nom de Museu dels Recursos Hidràulics. L'actual muntatge museogràfic va ser inaugurat el 1996 i comportà el canvi de la denominació del museu. En aquests moments consta de quatre sales, en les quals s'estructuren tres àmbits temàtics: el cicle natural de l'aigua, l'aigua i la societat tradicional, l'aigua i la societat

industrial. El museu presta atenció a elements com la sèquia Monar, a les activitats preindustrials com molins, pous de glaç i fargues i a les primeres indústries tèxtils. Entre els elements museogràfics són especialment atractives les maquetes, com la del teler mecànic i la del martinet de la farga.

El Museu Etnològic de Llagostera, es troba fora del nucli antic de la població, a l'antiga estació del carrilet. S'hi pot observar una bona col·lecció d'eines agrícoles i d'alguns oficis, especialment de pelador de suro i de taper. El museu és fruit de l'esforç d'un col·lectiu local, que va aconseguir reunir aquesta interessant col·lecció d'eines del període comprès entre els segles XIX i XX,

i que començà exposant-les per la festa major, fins que els materials reunits tingueren prou entitat com per fer-ne una exposició permanent. Actualment és de propietat municipal.

El Museu del Dolmen de Llagostera, en el seu origen es denominava Museu Arqueològic de Llagostera i el va crear el Centre d'Investigacions Culturals Lacostània. Remodelat l'any 1994, el seu discurs museològic abasta des del paleolític al món ibero-romà, però se centra principalment en el megalitisme de les Gavarres i l'Ardenya, estenent així l'àmbit territorial del museu que sobrepassa l'estrictament local. En relació al

muntatge didàctic, amb abundants escenificacions de vida quotidiana i d'activitats constructives dels períodes tractats, cal assenyalar l'encert de la realització d'unes maquetes que mostren diferents tipologies de megàlits de la zona. El museu és el resultat d'un encàrrec de l'Ajuntament de Llagostera a una empresa privada de patrimoni, l'Asserp, que a més a més, mitjançant un conveni, és responsable de l'explotació turística del centre.

La Fundació Emili Vilà de Llagostera és una col·lecció monogràfica de pintura de l'artista Emili Vilà (1887-1967), que a més a més mostra alguns quadres i apunts de pintors contemporanis tan reconeguts com Modigliani, Toulouse Lautrec, Corot, Degas, Picasso o Miró, a més d'El Greco i Goya. En relació a les obres de Vilà, els temes més representats són paisatges de la Costa Brava, marines i retrats, exposant, també, una bona mostra de cartells de la primera meitat del



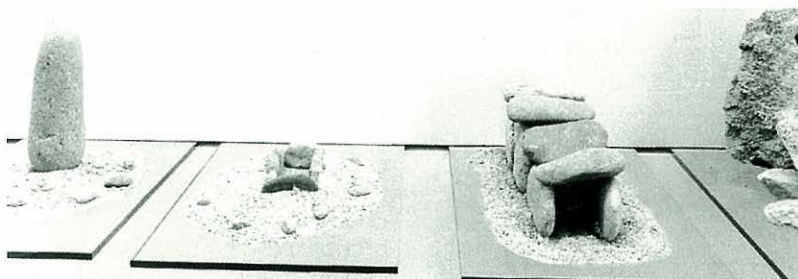
La vall de la Llémmana vista a la maqueta de l'Ecomuseu.

segle. Cal tenir en compte que aquesta exposició permanent es troba en la casa del pintor i respon a la fórmula d'exposició i venda. Realment és sorprenent, per desconegut, trobar en una mitjana localitat del Gironès, com Llagostera, una representació de pintura espanyola i francesa contemporània d'autors del renom dels abans esmentats.

L'Ecomuseu de la vall del Llémmana, a Sant Gregori, és una recent iniciativa de l'Ateneu de la Vall del Llémmana. Inaugurat el 1996, neix amb vocació

d'iniciativa comunitària, sota l'esperit ideològic de la nova museologia, amb l'ambició d'aconseguir la construcció d'un model museològic en base a una participació ciutadana activa i organitzada. En la seva primera fase, l'ecomuseu compta amb un creatiu i suggerent audiovisual interactiu i una maqueta sobre la vall i, el que és més important, tot un territori per musealitzar.

Per últim, en la comarca del Gironès hi trobem el Museu Municipal de Bescanó que, situat en un casal del centre del poble, recull un seguit de materials etnològics.



Detall de la presentació del Museu del Dolmen.

A EMPÚRIES I ULLASTRET

18



*Interior del Museu
d'Empúries.*

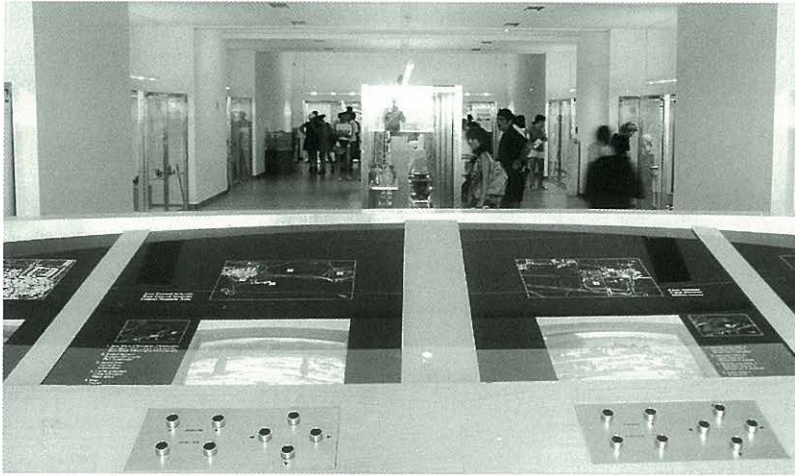
44

El Museu d'Empúries i el Museu d'Ullastret són dos casos museològicament semblants. L'existència d'un i altre està vinculada als importants jaciments arqueològics d'Empúries i Ullastret. De fet, aquests dos museus només s'entenen com una part dels seus respectius conjunts arqueològics. A més de l'interès indubtable per al coneixement de la història de Catalunya, el seu emplaçament privilegiat en plena Costa Brava afavoreix que aquests dos jaciments constitueixin uns elements d'atracció turística. Tots dos formen part del Museu Nacional d'Arqueologia de Catalunya i han estat remodelats recentment.

El Museu d'Empúries, al costat de la població de l'Escala, es troba situat en l'interior del conjunt monumental d'Empúries, en un edifici que havia estat un convent levita en el segle XVII però que ha estat molt reformat. Aquest museu s'integra en el recorregut del conjunt monumental, del qual es pot completar amb la visita a la part on es trobava l'antic port romà.

Abans d'entrar al museu pròpiament dit, un muntatge audiovisual permet conèixer, de manera molt atractiva, l'arribada dels focs i el desenvolupament posterior d'Empúries. El museu és de petites dimensions i aconsegueix ésser

el complement idoni a la visita del jaciment arqueològic. A l'entrada, per mitjà d'un circuit tancat de televisió, el visitant pot, dirigint-lo al seu gust, observar des de diferents angles el conjunt arqueològic. Aquest és un bon element museogràfic que permet vincular de manera directa l'interior del museu amb l'exterior. A partir d'aquí i amb un muntatge clar i entenedor, s'explica l'evolució històrica d'Empúries. L'exposició comença amb els primers vestigis d'ocupació de la zona que se situen en l'edat del bronze, però es desenvolupa principalment a partir de la



Interior del Museu d'Empúries.

fundació focea, fent especial referència a la seva relació amb la iberització i a l'Empúries grega i romana, per acabar fent una breu referència a la seva continuïtat fins a època medieval i moderna. En definitiva, un interessant recorregut per la història d'aquest important port mediterrani.

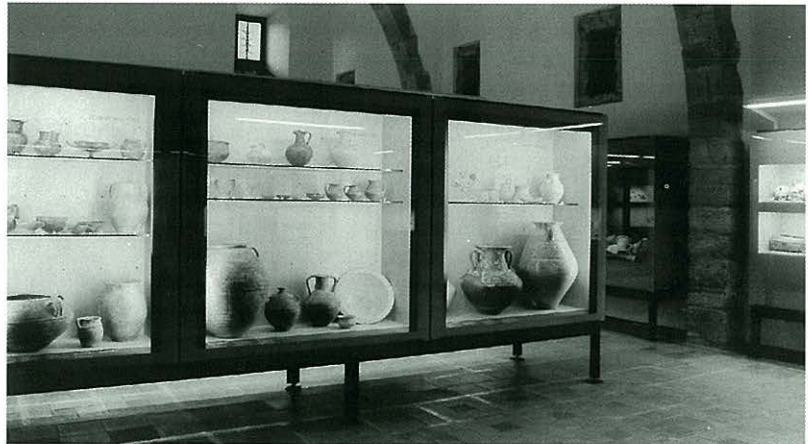
A pocs quilòmetres d'Empúries s'hi troba el jaciment arqueològic d'Ullastret. En el seu interior i concretament en el capdemunt del Puig de Sant Andreu, en una capella gòtica molt reformada, s'hi troba el museu. Ullastret és un poblat ibèric ocupat des del segle VII fins al

segle III abans de la nostra era. En destaca la presència d'una muralla que envoltaria tot el poblat i de dos temples en la seva part superior.

El Museu constitueix un complement adequat per a la

visita del jaciment. Està dedicat a presentar l'evolució històrica del poblat i la utilització de la necròpoli de Serra de Daró, que dataria del segle IV abans de la nostra era, tot integrant-los en el marc més ampli de la cultura ibèrica. Tenint en compte uns antecedents d'època prehistòrica, es mostren els objectes més representatius trobats en aquests jaciments, individualitzant els diversos períodes de la cultura ibèrica, i explicant l'urbanisme i l'arquitectura del poblat, el comerç, l'agricultura, la ramaderia, les creences o les activitats artesanals.

Interior del Museu d'Ullastret.



AL BAIX EMPORDÀ

19



*Interior del Museu
del Montgrí
i el Baix Ter.*

46

Al Baix Empordà s'hi troba una de les ofertes museístiques més variades de la regió gironina. En aquest capítol es tracten els centres museístics situats en les poblacions que compten amb un major nombre d'habitants.

A la Bisbal, es troba Terracota, Museu de la Ceràmica de la Bisbal. És un projecte museístic, endagat per l'Ajuntament de la població, que començà a veure la llum l'any 1991, tenint com a seu la fàbrica Terracota de productes ceràmics de revestiment. El museu exposa una mostra representativa de la producció bisbalenca: terrissa, ceràmica industrial, paviments, rajoleria, teules, toves, ceràmica fumada, frisos, càntrics o

maquinària industrial, tot aprofitant els elements que li proporciona la mateixa fàbrica on es troba instal·lat.

El Museu d'Història de la Ciutat de Sant Feliu de Guíxols és un dels degans de les comarques de Girona i sens dubte el més antic de la costa. La seva realització museogràfica actual data, bàsicament, de l'any 1991. Disposa de sis sales: la primera destinada al pintor Josep Albertí, la segona a la indústria del suro, la tercera a la prehistòria i al món antic, de la qual cal assenyalar els materials del paleolític inferior i mitjà de les estacions a l'aire lliure de la Selva, la quarta està dedicada als materials calcolítics de dòlmens i coves sepulcral i al poblat ibèric dels Guíxols,

després es passa a una cinquena sala destinada a la navegació i la pesca, on destaquen les caixes de mariner dels segles XVIII i XIX, per acabar el recorregut en una sisena sala amb materials diversos, com retaules del segle XVI i XVII, una creu processional del segle XVI-XVII o cantorals del monestir.

El Cau de la Costa Brava - Museu de la Pesca, situat a Palamós, és un dels més antics de les comarques gironines. Està dedicat de manera específica al tema de la pesca en la zona de la Costa Brava i, al mateix temps, projecta

disposar d'uns centres de documentació i de difusió sobre la pesca. Disposa d'una antiga biblioteca especialitzada de més de 3.000 volums.

A Torroella de Montgrí, el Museu del Montgrí i el Baix Ter, va ser inaugurat amb l'apartat d'arqueologia, que presenta bàsicament els materials dels jaciments del Cau del Duc, del paleolític mitjà i inferior, i el de la Fonollera, de l'edat del bronze. Posteriorment s'incorporà l'apartat del medi natural, on es pot veure la composició i formació del massís del Montgrí i les característiques de les Illes Medes, un dels pols d'especial atracció de la zona. El museu té a disposició de l'usuari un servei de visites guiades a les Illes Medes i a l'estiu també s'ofereix una ruta sobre la Torroella medieval i moderna i al castell del Montgrí.

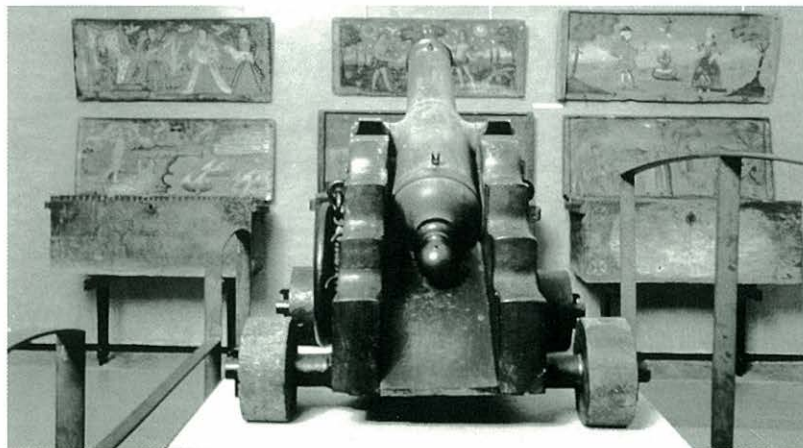


El Museu del Suro de Palafrugell és una interessant realització museogràfica en el camp de l'arqueologia industrial. La seva exposició permanent presenta tres apartats: un està dedicat a

Interior del Museu del Suro.

47

la biologia i l'ecologia de l'alzina surera i sobre la tècnica de recol·lecció, l'altre està centrat a l'entorn del procés de fabricació de taps, discs i paper de suro, fent referència al món laboral i les condicions de treball, mentre que el tercer apartat presenta l'entorn cultural del suro. Museogràficament ofereix al visitant la possibilitat de manipular alguna de les màquines, la qual cosa sempre és un bon atractiu.



Interior del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols.

SEGUINT AL BAIX EMPORDÀ

20



*Casa-Museu
Castell Gala-Dalí, a Púbol.*

48

En les petites poblacions del Baix Empordà hi ha també, una molt diversa oferta de museus.

El Museu Abras de Corçà, es troba entre les localitats de Corçà i la Bisbal. Creat l'any 1996, és un recorregut estilístic i cronològic per l'obra d'aquest polifacètic artista que ha treballat en diversitat d'expressions plàstiques, com l'escultura, la pintura, o la ceràmica, tenint a la dona com a constant creativa.

El Museu Arqueològic, Centre d'Estudis Calongins-Colònic, està situat en un marc arquitectònic tan notable com el castell de Calonge, del que ocupa una sala situada a les

goltes. Està especialitzat en arqueologia i concretament en el període comprès entre el neolític i l'edat del bronze, tractant bàsicament el fenomen megalític. També a Calonge s'hi troba el Petit Museu Parroquial, situat en el pis alt de la capella del Roser a l'església parroquial, si bé actualment està tancat al públic; El període que abasten les col·leccions d'aquest museu va des del pre-romànic al segle XX, exposant essencialment objectes de caire litúrgic.

La Casa-Museu Castell Gala-Dalí de Púbol està gestionada per la Fundació Gala-Salvador Dalí. Es tracta d'un castell o casa forta que va tenir el seu màxim esplendor en el segle XIV i que Salvador Dalí va adquirir

com a residència per a Gala l'any 1970. El visitant podrà veure els jardins del castell i les diferents dependències de la residència, com l'habitació i el bany de Gala, el menjador o l'habitació de convidats, i una mostra del vestuari de Gala, formada per 14 vestits, alguns amb motius dalinians. També exposa la indumentària que portava Gala quan va posar per al quadre *Batalla als núvols*, que Dalí va pintar el 1979. En aquesta sala també es troba una camisa estil americà, una barretina i una corona de geni, que l'artista es posava amb certa assiduitat, sobretot quan

treballava. A la planta baixa, el visitant podrà veure el cadillac de Gala, matriculat al Principat de Mònaco, i finalment, en la sala del delme del castell, es pot visitar la tomba de la musa de Salvador Dalí.

El Museu d'Arqueologia Submarina de Palaú està ubicat en el notable nucli medieval del poble. De fet, el mateix edifici, n'és un component monumental. És bàsicament arqueològic i fa especial incidència en el procés d'excavació subaquàtica, els ports i els vaixells, referint-se als mons ibèric, romà i medieval.

La Col·lecció d'Estris de Palaú, Museu de Palaú-sator, és una agradable aportació privada a la



museologia gironina. Presenta temes com la cuina o el celler, oficis com el de baster, el ferreter, el carreter o el boter, eines per a la vinya, per a fer oli,

Interior del Museu d'Arqueologia Submarina de Palaú.



per a segar o per a treballar la terra o maquinària agrícola de tracció animal i mecànica, que donen en conjunt una bona visió de la vida rural del Baix Empordà a inicis del segle. XX

Les dues darreres ofertes museístiques de la zona són el Mov&Art, a Platja d'Aro, que presenta una col·lecció de 12 diorames interactius sobre diversos aspectes de Catalunya, i el Museu de la Nina, a Castell d'Aro, una col·lecció de nines la més antiga de la qual data de 1860..

Col·lecció d'Estris de Palaú. Interior del Museu de Palaú-sator.

AL MONTSENY I A LES GUILLERIES

21



*Interior del Museu
de les Guilleries.*

50

Amb la denominació de Selva de muntanya se sol conèixer el sector de contacte entre el Montseny i les Guilleries. Aquesta unitat fisiogràfica també constituïa una unitat cultural de confluència de tradicions bosqueroles (roders, carboners, ...), de lleure i de xarxes de parentiu. En un entorn d'aquest tipus és lògic pensar que els museus han de reflectir precisament aquests elements, és a dir l'entorn natural i la cultura tradicional.

La descripció museística s'inicia a la vila de Breda, concretament a l'interior de l'església de Santa Maria, on es troba el Museu Aragay. Aquest museu monogràfic, creat l'any 1974 per l'Associació d'Amics de Breda,

recull bona part de l'obra d'un dels artistes més reconeguts del noucentisme, en Josep Aragay, el qual va tenir una forta vinculació amb la vila de Breda. L'actual muntatge museogràfic, que data de l'any 1988, s'inicia amb una presentació de l'activitat d'Aragay, com a dibuixant i com a gravador, i es compagina amb elements biogràfics i d'evolució estilística de l'autor. Després es passa a exposar pintures i ceràmiques de l'artista, d'entre les que cal destacar la pintura a l'oli titulada *Les vacances*, de l'any 1923.

A la veïna vila d'Arbúcies es troba el Museu Etnològic del Montseny, situat a la casa de la Gabella. Recull l'evolució cultural i de les formes de vida

del Montseny, des de les primeres ocupacions humanes (mas ibèric de can Pons i Castell de Montsoriu) fins a mitjan segle XX, fent especial èmfasi en les activitats tradicionals, agrícoles, forestals (roders, carboners, peladors de suro ...) i menestrals (espardenyers, ferrers, cistellers...) i en les primeres manifestacions industrials (pas de l'artesà carreter a l'industrial carrosser, torneria ...), sense oblidar temes de lleure com festes, el cinema, la musicologia o associacionisme cultural i sindical (societat de roders ...).

A més a més, el Museu Etnològic del Montseny, ofereix un seguit de serveis annexos com sala d'exposicions temporals, Centre de Documentació del Montseny, Oficina d'Informació del Parc Natural del Montseny, una oferta d'itineraris sota el nom genèric de *Viu el Montseny* i una multivisió sobre llegendes del Montseny.

Fora del Montseny, ja a les Guillerries, a la vila de Sant Hilari, es troba el Museu de les Guillerries. És un museu de titularitat municipal. Acull una mostra sobre el medi físic i natural del massís, fent atenció al relleu, la geologia, el sòl, la

vegetació i la hidrologia i tractant també els diferents ecosistemes d'aquesta zona (medi aquàtic, bosc humit, bosc mediterrani), i fa també referència als arbres de caràcter monumental. També presenta un interessant audiovisual.

Finalment, a la vila d'Amer s'hi troba el Museu Etnològic Lluís Sidera. El seu fons té un indubtable interès etnològic i museogràfic. Presenta col·leccions d'eines agrícoles, d'oficis, d'objectes domèstics, de vida quotidiana i també materials arqueològics, entre els quals cal assenyalar el conjunt de destrals de pedra, i fòssils. El fons exposat ha estat recollit



El Museu Etnològic del Montseny.

per Lluís Sidera i prové majoritàriament de l'entorn d'Amer, encara que disposa d'alguns materials d'origen molt divers.

"La primavera", de Josep Aragay, al Museu de Breda.



A LA COSTA I AL PLA DE LA SELVA

22



*Interior del Museu
de Tossa.*

52

Al peu de les Guilleries, quan el pla s'obre, trobem la vila de Santa Coloma de Farners, capital de la comarca de la Selva, coneguda per la seva indústria galetera. Serà precisament aquesta activitat la que donarà lloc al Museu Trias de les Galetes dels Néts de Joaquim Trias. Aquest museu, creat l'any 1994, ofereix al visitant la possibilitat d'observar el procés artesanal de l'elaboració de les galetes, des de l'any 1860 fins arribar als nostres dies, a través d'una molt correcta exposició museogràfica. El visitant aprèn fàcilment l'evolució que ha sofert la producció de neules i galetes, que pot completar, sense sortir de l'exposició, amb una bona panoràmica de l'actual

producció, ja que des del museu és visible l'interior de la fàbrica.

A peu de la carretera Nacional II, en el lloc conegut com l'Hostal del Rolls, es troba la Col·lecció d'Automòbils Salvador Claret, sens dubte una de les millors de l'Estat espanyol. Aquest museu fou creat l'any 1955, per Salvador Claret, pare de l'actual propietari i va ser remodelat l'any 1960. Mostra una important col·lecció d'automòbils, bicicletes i motos. A banda de la presència de nombrosos models de gran interès per al col·leccionisme, com un Salamanca de 1904, un Salvador de 1922 o un Bugatti de 1930, destaca la completa col·lecció d'automòbils fabricats a l'Estat espanyol, entre els que es pot assenyalar la sèrie

d'hispano-suïsses i la restitució del Bonet, un cotxe fabricat a Catalunya el 1889-90.

A Lloret de Mar, el Museu Municipal, malgrat la qualitat de les seves col·leccions, no ha pogut gaudir d'un muntatge museogràfic acabat. Tanmateix, conserva fons des del paleolític fins a l'actualitat, fent incidència en les temàtiques arqueològica, històrica, etnològica i artística, aquestes darreres amb especial referència al tema marí. Elements interessants del museu són els dos edificis on es reparteixen les col·leccions, que corresponen a cases d'indians: la casa Font i la casa Garriga-

Centre Cultural Verdaguier, part de la qual conserva el mobiliari de l'època. També a Lloret trobem el Museu Rural Català (Col·lecció Fàbrega Auguet).

A la vila de Tossa, pionera del turisme de la Costa Brava, hi trobem el Museu Municipal. Va ser creat l'any 1935, coincidint en el moment en que la vila va ser punt de trobada d'un interessant grup d'artistes internacionals, si bé el seu actual muntatge museogràfic data de l'any 1983. És, bàsicament, un museu d'art, però té també un apartat arqueològic d'interès amb materials romans de la vil·la dels Ametllers. A la part artística cal assenyalar la presència d'obres de Marc Chagall, André Masson, Manolo Hugué o Olga Sacharoff, essent la peça més coneguda la pintura de Chagall "Violinista celest".



Col·lecció d'Automòbils
Salvador Claret.

53



La presència d'una sèrie d'artistes d'aquest relleu, converteix la vila de la Costa Brava en un centre d'art paral·lelitzable al que fou la vila de Cotlliure a la costa Vermella. Recentment, a partir de l'any 1999, el museu de Tossa ha incorporat a la seva exposició, una col·lecció d'obra secundària de Salvador Dalí.

Exterior del Museu
Trias de les Galetes.

MUSEUS I PATRIMONI

23



*"La Càrrega,"
de Ramon Casas,
al Museu Comarcal
de la Garrotxa.*

54

Generalment es considera el patrimoni com el conjunt de béns, de tot tipus, que han estat produïts per una determinada societat i que són transmesos d'una generació a l'altra. No tots els béns que produeix una societat passen, però, a ser considerats com a patrimoni, sinó només aquells que són assumits com a referents per la comunitat i en aquesta elecció intervenen diversos factors fruit de situacions històriques i socials determinades. El patrimoni no és un conjunt tancat, sinó que cada generació hi aporta els seus canvis; el que per una generació pot ser considerat com a patrimoni pot no ser-ho per la següent o al revés. Actualment cada vegada són

més els tipus d'elements que la societat considera com a patrimoni.

D'entre tot el patrimoni, n'hi ha una part considerable que és conservada i, per tant, gestionada pels museus. Fins i tot, la catalogació d'aquests centres és fa, la majoria de les vegades, segons el tipus de patrimoni que conserven, i així tenim museus d'etnologia, museus d'art, museus d'arqueologia o museus de ciències naturals, o segons un tipus d'element patrimonial determinat, com per exemple, el suro, els joguets o el cinema.

Els museus de les comarques de Girona conserven i exposen conjunts importants de

patrimoni, de tot tipus, tant artístic, com etnològic, arqueològic, botànic, geològic o industrial. Al mateix temps, la majoria de centres es troben ubicats en edificis que constitueixen elements importants del patrimoni arquitectònic gironí.

Es pot fer aquí referència als museus territorials que guarden un patrimoni que reflecteix el caràcter de la població i les seves activitats socials i econòmiques, alhora que constitueixen un element identitari per aquestes

poblacions. Es podrien esmentar com a exemple de conjunts importants molts dels museus de les comarques gironines.

Tot i que el tema que exposen els museus territorials al públic té tendència a ser específic de cada centre, en la majoria dels museus de les comarques de Girona la forma de tractament i el paper que té cadascun d'ells en el seu territori presenta un caràcter més global. Així, si bé molts dels museus estan especialitzats en un determinat tipus de patrimoni, generalment conserven un patrimoni integral.

El patrimoni dels museus de les comarques gironines és important en els seus conjunts, però també perquè hi ha objectes singulars d'un interès remarcable. Per parlar només d'algun exemple, es pot esmentar el quadre *La Càrrega* de Ramon Casas que s'exposa

al Museu Comarcal de la Garrotxa, el *Tapís de la Creació* que es pot veure al Museu-Tresor de la Catedral de Girona, la pintura *El Violinista Celest* de Marc Chagall en el Museu de Tossa, el cinematògraf Lumière que es mostra en el Museu del Cinema de Girona o la biga romànica de Cruïlles que forma part del Museu d'Art de Girona.

Els museus, a més, incideixen sobre un patrimoni molt més ampli del que conserven a l'interior de les parets dels seus edificis. Així, intervenen de diversa forma sobre el patrimoni que es troba en el territori al qual fan referència aconseguint la seva difusió entre el gran públic, a través per exemple d'itineraris,

afavorint la conservació del patrimoni, per mitjà de la sensibilització dels habitants de la zona on es troba el museu, o intervenint en la recerca sobre el patrimoni, coordinant inventaris i programes d'investigació concrets.



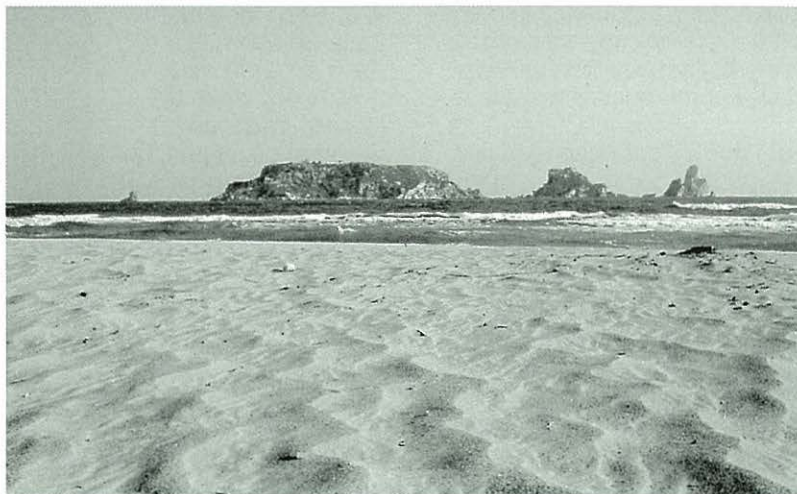
*Tapís de la Creació.
Segle XI. Museu Tresor
de la Catedral de Girona.*



*Biga romànica
de Cruïlles,
al Museu d'Art
de Girona.*

MUSEUS I TERRITORI

24



Les illes Medes.

56

De la setantena de museus comptabilitzats a les comarques de Girona, una trentena poden ser considerats com museus territorials. És a dir museus en els quals el territori és l'objecte museístic primordial o l'element bàsic sobre el que es recolza el discurs de les seves exposicions i la seva actuació. D'entre aquests centres, la major part tracten el territori des d'una perspectiva integral i interdisciplinària, fonamentada en una òptica humanística. Altres ho fan des d'una visió principalment etnològica, mostrant el passat agrícola i rural del seu territori i d'altres hi incideixen des d'una òptica arqueològica. També n'hi ha que se centren en l'arqueologia industrial, en

l'estudi biològic del territori i un cas proporciona una visió de l'evolució de l'art en la regió de Girona.

No hi ha dubte que es pot afirmar que la museologia gironina, té el seu tret definitori en el territori, entès com a comarca oficial (Museu Comarcal de la Garrotxa, el més paradigmàtic, o també el Museu de l'Empordà), com a comarca natural (Museu del Montgrí i el Baix Ter, Museu Etnològic del Montseny), com a municipi (Museu d'Història de Girona, Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols), per esmentar els casos més significatius en els que el territori és tractat d'una manera integral.

Aquest component territorial, basat en aquests tres àmbits, es troba també en museus de caràcter monogràfic dedicats a l'arqueologia, l'etnologia, les ciències naturals o l'arqueologia industrial. Així, per exemple, el Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles té un àmbit que es correspon a una comarca oficial, el Museu del Suro de Palafrugell, el Museu del Dolmen de Llagostera o el Museu de les Guillerries, fan referència a una comarca natural i finalment museus com el d'Història de la Ciutat de Girona o el d'Història de Sant Feliu de Guíxols tenen un àmbit estrictament municipal. També alguns museus, com el de la Pesca Cau de la Costa

Brava o Terracota Museu de la Ceràmica de la Bisbal, segueixen aquesta estructura territorial.

S'ha dit en altres ocasions, i de manera fonamentada, que aquest pes del territori en la museologia catalana es produeix arrel del nacionalisme de la renaixença i continua després en el noucentisme. Es volien ressaltar els trets propis, identitaris de Catalunya com a nació, els quals es cercaven en el rera país, per oposició al món urbà que es considerava alterat per influències externes. Moviments com l'excursionisme, evolucionaren paral·lelament a aquest interès per la recerca identitària. No obstant això, el moviment museístic no trobaria una formulació científica fins l'acceptació dels postulats de la geografia regionalista, que estudiava el territori des d'una

òptica global tenint en compte factors físics, naturals, històrics, antropològics o etnològics. Amb aquests antecedents, no és d'estranyar que el restabliment de la Generalitat, representés una rebollada d'aquest tipus de museus. I si bé fins aleshores la coartada científica, encara que d'una manera probablement inconscient, l'havia proporcionat la geografia regionalista, a l'actualitat han estat les noves tendències integradores del patrimoni, propulsades des d'organismes dependents de la UNESCO, com el Consell Internacional de Museus o el programa Home i Biosfera, les que han anat bastint un corpus teòric adient per aquest tipus de museus.

Amb tot això, no s'han d'oblidar formulacions més oficials de territori i que no responen a una demanda concreta de sectors de



Itinerari per la zona volcànica de la Garrotxa.

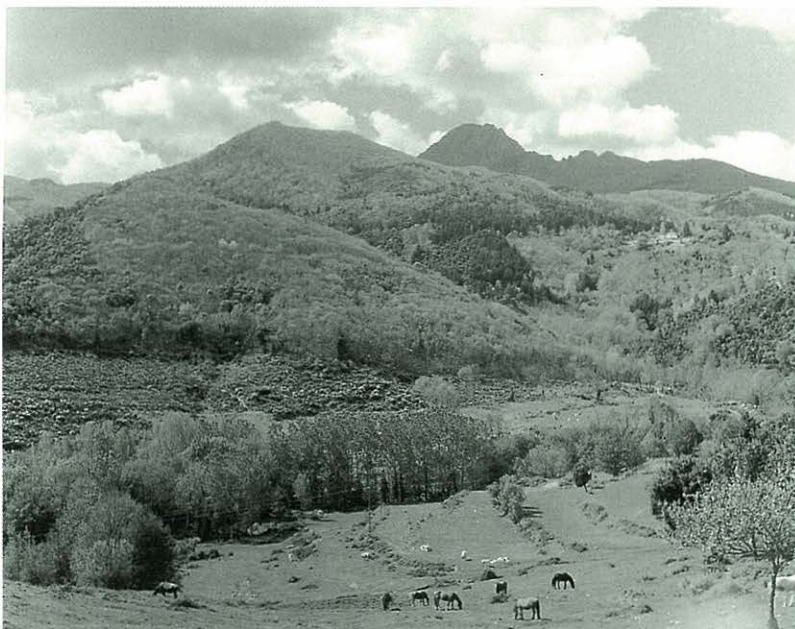
població, sinó a l'impuls exclusiu de l'administració supramunicipal. Ens referim als museus de caràcter provincial, com el Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligants o el Museu d'Art de Girona, que òbviament tenen un caràcter territorial important, que ve donat per l'origen de les seves col·leccions.

*Castell de Montsoriu.
Itinerari "Montseny Monumental".*



MUSEUS I PARCS NATURALS

25



*Parc Natural
del Montseny.*

58

El lligam entre els museus i els parcs naturals es comença a imposar, per una banda, a partir de la Conferència General de la UNESCO de l'any 1970, en la que es llença el programa Home i Biosfera, que cristal·litzarà entre els anys 1974 i 1976 amb la creació de les primeres Reserves de la Biosfera, i per l'altra banda, arran de la formació d'un corrent museològic alternatiu, d'oposició a l'oficialitat, també en els anys 70, que culminarà amb la creació dins el Consell Internacional de Museus, del corrent de la Nova Museologia, a Lisboa, l'any 1985. D'aquesta conjunció d'interessos en la conservació del patrimoni natural i cultural, naixerà la

formulació del concepte de patrimoni integral, que comprèn tant el natural com el cultural, entenent el conjunt del patrimoni i la seva gestió com una unitat.

A Catalunya no tarden en arribar aquestes tendències. Així, per exemple, el Parc Natural del Montseny és declarat Reserva de la Biosfera l'any 1978. Aquest fet provoca aquí un floriment d'instal·lacions preocupades per la formació de valors ecològics i per la protecció del patrimoni, no tan sols natural, sinó també cultural. Per primera vegada es percep que el mateix paisatge que es conserva és un valor cultural, doncs ha estat l'acció de les persones al llarg de generacions

la que l'ha conformat tal i com ens ha arribat. Les aules o escoles de la natura es multipliquen en el Montseny i la realització d'itineraris per part d'empreses de guiatges, que contempen tant els valors culturals com naturals, proliferen. Però només una institució com el museu té capacitat per incidir sobre la formació de la població, sobre la difusió, sobre la investigació i sobre la conservació directa del patrimoni, i en el Montseny els centres que a compleixen aquestes funcions són el Museu Etnològic del Montseny, a Arbúcies, i el Museu la Tela, a

Granollers, aquest darrer ja a la banda vallesana. Aquesta vinculació entre la filosofia de les Reserves de la Biosfera i el paper dels museus, va dur a l'administració del Parc del Montseny a potenciar el desenvolupament de centres de documentació específics del massís en ambdós museus: l'un especialitzat en humanitats (Museu Etnològic del Montseny) i l'altre en ciències naturals (Museu la Tela).

No obstant això, no és necessari trobar-se dins una Reserva de la Biosfera per activar aquesta línia. Una simbiosi semblant la trobem entre el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i el Museu Comarcal de la Garrotxa, sobretot a partir de la seva secció de ciències naturals coneguda com el Museu dels Volcans. En el cas de la Garrotxa hi ha elements diferenciadors, car el museu reflecteix la realitat de tota la comarca mentre que el Parc s'ocupa només d'una part. El projecte museològic del Museu Comarcal respon, igualment com el Parc Natural, a uns objectius de protecció del patrimoni natural i cultural. De

fet, històricament, les reivindicacions per a la protecció del patrimoni cultural, a través del museu, i les reivindicacions per a la protecció dels valors naturals, a través de la figura d'un parc natural, han estat a la Garrotxa paral·leles i interrelacionades des dels seus orígens.

Pel que fa a la conservació del patrimoni cal dir que el museu és qui documenta i preserva el patrimoni moble, alhora que també pot incidir en la conservació del patrimoni immoble ja sigui directament o implicant a altres institucions en aquest compromís social. Pel

que fa al patrimoni natural, el museu preferentment conserva patrimoni inert, i sol donar una mostra de la biodiversitat del passat, a diferència del parc natural, d'un zoològic o d'un jardí botànic, que conserven patrimoni viu i mostren la diversitat biològica del moment.

Seguint l'exemple escandinau, seria interessant que els museus esdevinguessin també centres d'investigació de la realitat biològica del seu territori i estiguessin capacitats, per exemple, per realitzar auditories ambientals. Això constituiria una veritable gestió del patrimoni natural des d'un museu.

*Parc Natural
de la zona volcànica
de la Garrotxa.*



CONSERVAR EL PATRIMONI

26



*Interior d'un àrea
de reserva al Museu Etnològic
del Montseny.*

60

Conservar el patrimoni és necessari per a què sigui factible establir un diàleg entre els seus creadors i els seus actuals usuaris. Per mitjà de la conservació és possible la preservació de la consciència històrica, es pot contribuir a mantenir la identitat de determinades poblacions, pot tenir un ús social i, també, pot aportar beneficis econòmics a la seva comunitat. La conservació s'ha de basar en la conscienciació de la societat i en el fet que aquesta assumeixi la utilitat i l'interès del patrimoni. Per aconseguir una adequada conservació del patrimoni és necessari prèviament la seva catalogació. Els inventaris són una eina imprescindible per a l'estudi i la difusió del patrimoni.

En aquest sentit, la gran majoria dels museus de les comarques de Girona disposen d'inventaris complets dels seus fons.

En els museus s'hi troba una part important del patrimoni. Per aquest motiu, conservar-lo en les millors condicions possibles per tal de poder-lo preservar per al futur és, també, una funció principal dels museus i aquesta funció requereix el desenvolupament de determinats mitjans tècnics. El volum de patrimoni que es guarda en els museus és molt superior al que es mostra al públic i tot el conjunt, tant el que s'exposa al públic com el

que no, s'ha de conservar en les millors condicions possibles per tal d'impedir que es deteriori i no pugui ésser deixat a les futures generacions.

És necessari evitar els danys que es puguin produir sobre els objectes per causes naturals, com els canvis d'humitat o la llum excessiva, o per causes relacionades amb les persones, com els robatoris, els incendis o les inadequades condicions de

manipulació, i és necessari conscienciar la població de la necessitat d'aquesta conservació. La formació de la població, sobretot de l'escolar, és una de les fórmules més efectives.

L'atenció dels museus de les comarques de Girona per la bona conservació del seu patrimoni és cada vegada més gran. En aquest sentit, els museus controlen les seves condicions ambientals i l'existència de mesures de seguretat és ja absolutament habitual. També, els coneixements en matèria de conservació per part de les persones que han de manipular aquest patrimoni són cada vegada més importants. Al mateix temps s'ha desenvolupat, a través de les pròpies activitats i actituds dels museus, una política d'educació i conscienciació en la preservació del patrimoni. Tot això fa que el patrimoni que actualment hi ha en els museus estigui conservat en bones condicions.

Si els elements del patrimoni no s'han conservat en les condicions adequades i es troben en un estat de deteriorament que fa perillar la seva perdurabilitat, com a darrera solució s'ha de procedir a la seva restauració. A les comarques de Girona, una de les possibilitats que ofereix el Servei d'Atenció als Museus és

*Taller de restauració
del Servei d'Atenció
als Museus de Girona.*



la de restauració. Aquí es disposa d'un laboratori i d'una persona, per als museus de les comarques de Girona. Òbviament, aquesta dotació no pot cobrir tota la demanda gironina, per això, alguns altres museus compten, a més, amb laboratoris de restauració propis i especialitzats en algun tipus d'element del patrimoni i que tenen la funció de cobrir les necessitats bàsiques del propi centre. En aquest sentit es pot

citar el taller de restauració de materials arqueològics que té el Museu d'Arqueologia de Catalunya a l'edifici del Centre d'Arqueologia i Museus de Pedret, el taller de restauració del Teatre-Museu Dalí o el del Museu d'Art de Girona. També es podria fer referència als espais destinats a tallers de restauració dels museus d'Arbúcies o de Banyoles, per esmentar només alguns exemples.

A les funcions que tenen els museus de conservació i investigació del patrimoni, s'hi afegeix el paper de ser un mitjà de comunicació. Per aquest motiu, un dels components essencials dels museus són les persones que utilitzen els seus serveis. Sense públic aquests centres no serien museus.

L'oferta museística a les comarques gironines s'ha ampliat moltíssim en els darrers anys, tant pel que fa referència al nombre de museus existents com també a la diversitat de serveis que ofereixen. Actualment els museus s'han convertit en punts d'atracció turística i al mateix temps tenen una implicació en la vida de la



Visitants al Museu d'Empúries.

societat de la zona on es troben. De la mateixa manera, en els darrers anys, els museus s'estan preocupant cada vegada més pels seus usuaris. Tot això ha portat a un augment considerable del nombre de visites que reben aquests centres. La freqüentació global del conjunt dels museus de les comarques de Girona, que es pot considerar alta, se situa a l'entorn de 2.000.000 de visites anuals (any 1998).

La quantitat de visites que reben els diferents museus és, però, molt variada. Depèn de factors molt diversos, com poden ser les característiques

del contingut del museu, les seves activitats, la seva ubicació o la seva promoció.

D'entre tots els museus de les comarques de Girona, els dos que tenen un nombre més elevat de visites són el Teatre-Museu Dalí i el Museu d'Arqueologia de Catalunya d'Empúries, que assoleixen xifres de 873.000 i 213.000 visites anuals respectivament

(any 1998) i es troben entre els museus més visitats de Catalunya. La majoria dels museus de les comarques de Girona es mouen, però, en unes xifres que se situen entre les 10.000 i les 45.000 visites anuals a les seves sales d'exposició permanent. Aquestes visites es reparteixen durant els diferents mesos de l'any segons les característiques pròpies de cada museu, essencialment depenent del seu emplaçament, o d'acord amb les característiques de cada tipus de visitant. Per exemple els visitants escolars van als museus principalment a la primavera o la tardor o les visites de grups de la tercera edat es fan fora de la

temporada turística alta. Cal dir que, a pràcticament tots els museus, els grups escolars constitueixen el component més important de les visites.

En relació a l'evolució del nombre de visites, es pot afirmar que en els darrers 20 anys s'ha produït un increment molt notable a les comarques de Girona, coincidint amb l'augment generalitzat de la freqüentació de visites als museus que s'ha donat a nivell general. Les causes es poden trobar en una major sensibilització pel patrimoni, en un augment generalitzat del turisme cultural, a un desenvolupament del costum social de visitar museus i una

major i millor oferta museística a les comarques de Girona. Sembla, però, que l'augment del nombre de visites és també degut a un increment de la pràctica cultural de visitar museus per part de segments concrets de la població, més que no pas a un major nombre de persones que s'interessin pels museus.

No solament es coneix la quantitat de persones que van a visitar els museus de les comarques de Girona, sinó que es comença també a disposar d'informació de com són aquestes persones, quins són els motius que les porten a visitar els museus o quines perspectives i interessos tenen. També es comença a saber de manera precisa quina és la incidència dels museus en la població.

A partir de les informacions que proporcionen els estudis de públic dels museus es veu com actualment està canviant la imatge que en té la població i com aquests centres tenen una presència en la vida quotidiana de les comarques de Girona.



Visitants al Museu del Montgrí i el Baix Ter.

MUSEUS I TURISME

28



*Visitants del Museu
d'Història de la Ciutat,
a Sant Feliu
de Guíxols (1994).*

64

En els anys 90, a Catalunya, després de l'eclosió de les grans infraestructures esportives arran de les olimpíades, les inversions públiques s'adrecen vers les grans instal·lacions lúdico-culturals. Els grans museus barcelonins són un bon exemple de la seva reconversió en centres de lleure cultural, i comencen a atraure quantitats considerables de públic.

Donada la nova demanda, a les comarques gironines els ajuntaments estan mirant els museus com alternatives turístiques a la seva oferta tradicional. Al mateix temps, algunes iniciatives privades també perceben aquesta irrupció del producte cultural.

Aquest fet és el que explica la nova embranzida creadora de museus municipals, comparable a la dels anys 80, i sobretot la gran irrupció dels museus privats a final de la dècada dels anys 90.

Dins aquestes noves tendències hi ha una museologia que va més enllà i que s'aplica sobretot en els centres rurals: el patrimoni i el museu com a dinamitzador comunitari. El museu com a eina per a generar riquesa alternativa en el món rural. Es tracta d'una línia que conflueix amb les noves tendències de turisme rural i verd, que intenten quallar a Girona a través de diferents associacions. També cal esmentar que alguns consells comarcals endeguen productes

turístics sota l'emblema del patrimoni global, tant cultural com natural. En aquest sentit, són diversos els museus gironins que han iniciat actuacions complementàries. Com s'ha pogut veure, per exemple, el Museu del Montgrí ofereix visites al castell del Montgrí, a la població i a les illes Medes, el Museu de la Garrotxa recorreguts urbans, el Museu Etnològic del Montseny itineraris sota el nom de Viu el Montseny ...

A Girona les noves expectatives, generades per les possibilitats

turístiques dels museus, vénen potenciades, per una banda, per l'exemple de les grans infraestructures barcelonines i, per l'altra, per l'exemple de Taltevull, al Rosselló, on arrel de les excavacions de la cova de l'Aragó i de la gran inversió en el seu museu, s'ha dinamitzat notablement el poble, obrint-se nous centres comercials davant l'allau de visitants. Aquí, però, tot i que no es disposa d'experiències tan notables, s'ha produït una reorientació dels museus vers aquest nou aspecte. El conjunt dels museus dedicats a Salvador Dalí, amb instal·lacions a Figueres, Púbol i Port-Lligat, seria l'exemple gironí més important del potencial comercial dels museus. O una altra experiència interessant en el sentit d'incidir en el mercat del turisme cultural és la del conjunt

monumental d'Empúries. De fet, l'intent de captació de públic als museus no és nou, el que sí és una novetat és l'existència d'una demanda de producte museístic de qualitat, la qual cosa però malhauradament no sempre s'ofereix. I el que també és nou és la preocupació del museu per generar riquesa en el seu entorn. Es pot afirmar que totes les ofertes museístiques actuals tenen en compte el fenomen del turisme.

El potencial gironí en aquest setit és notable. Cal però racionalitzar i coordinar aquests centres i coordinar-los amb altres ofertes, per tal que no es perdi una oportunitat per a millorar i modernitzar els museus, no només pel que fa



Grup de visitants del barri vell de Girona (1998).



referència a les exposicions, sinó també a l'organització i al seu funcionament. La captació de recursos propis esdevindrà una necessitat ineludible per tots els museus públics, però això no ha de fer oblidar que el museu té una finalitat social, que ha de ser prioritària i ha de prevaler sobre qualsevol altre criteri.

Platja d'Empúries.

LA DIFUSIÓ

29

66

La difusió és, potser, una de les assignatures pendents dels museus gironins. No hi ha dubte que en el moment de parlar de fer arribar l'oferta del patrimoni cultural, es fa evident el problema de comunicació amb el gran públic. Molts dels museus aconsegueixen els requisits bàsics dins el món de la comunicació: tenir un sistema identificatiu, facilitar elements d'informació i tenir a l'abast mitjans de persuasió per tal de captar el públic. Els museus més dinàmics de la regió disposen de logotips o anagrames, realitzats per professionals del disseny, que intenten contribuir a caracteritzar i diferenciar l'oferta a través d'una imatge pròpia, alhora que editen fulletons explicatius i guies per facilitar la

visita. No obstant això, en relació a la persuasió d'un públic ampli, hi ha un buit destacable.

La presència dels museus gironins en els grans mitjans de comunicació és escassa. Raons econòmiques òbvies els obliguen a limitar-se a les tradicionals trameses per correu i a la presència ocasional en fires especialitzades en turisme, cultura o ensenyament. La presència d'anuncis a la premsa diària també és escassa. En aquest sentit, els museus intenten aprofitar la publicitat gratuïta que poden proporcionar els diaris en base a la realització d'activitats que siguin notícies. Per altra banda, cada vegada utilitzen més l'anunci en revistes especialitzades i en premsa

regional, que pugui tenir incidència en col·lectius concrets que són susceptibles de convertir-se en un públic real del museu. La publicitat a través de ràdio és incipient i la referida a televisió d'àmbit general està només a l'abast de grans estructures museístiques de caire nacional.

Una bona part dels museus gironins han fet esforços notables per disposar d'uns elements de disseny seriosos, que permetin la seva identificació. Aquests mateixos museus han posat a l'abast del públic mecanismes d'informació acurats, a més d'exposicions

**Una exposició al Museu de l'Empordà
omenatja l'arquitecte Pelayo Martínez**

**Conferència de Jordi
Nadal al Museu
d'Història de Girona**

**Volen convertir la central de Daió de
Queralbs en un museu hidroelèctric**

**Joan Gay parla de
Jaume Roca a Músics
Retrobrats de l'MD'A**

De Museu del Joguet de Figueres al de Catalunya

**El «nou» museu rep elogis unànims
dels assistents a la inauguració**

**Programació especial del
Museu del Cinema durant
aquestes festes**

Figueres torna a ser ciutat de museus

**El Museu d'Art Naïf obre una exposició
de pintures amb temàtica nadalenca**

**Joan Ferràndiz
dibuixa el Nadal
al Museu d'Olot**

**La Fundació Pla remodela la casa natal
de l'escriptor per reconvertir-la en museu**

*La presència dels museus
gironins a la premsa
és constant.*

permanents dignes. Però això no és suficient i caldrà incidir en campanyes de difusió d'abast més ampli.

A més, els museus recorren sovint a solucions imaginatives per tal de difondre les seves activitats. Banderoles pels carrers, difusió en guies, presència fora de les pròpies instal·lacions, visites nocturnes, cartells anunciadors, butlletins informatius, fulletons, enganxines, pins, punts de llibre, pàgines web ... són alguns dels múltiples recursos que utilitzen els museus gironins per a comunicar-se amb el públic. Les associacions d'amics dels museus, com les que trobem al Museu d'Art de Girona, al Museu de la Pesca de Palamós o al Teatre-Museu Dalí, a més d'altres objectius, tenen alhora una funció de difusió de primer ordre per aquests centres.

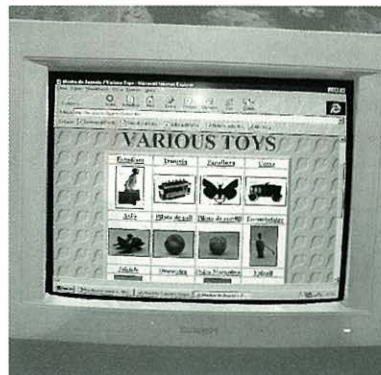
És evident, però, que una difusió conjunta de tots o una part dels museus gironins seria una eina efectiva. No dubtem en afirmar que si pretenem assolir els reptes que se'ls plantegen, caldran unes polítiques de difusió més agressives, el que significa més costoses. Per això, la millor solució seria la suma d'esforços, que es podrien canalitzar a través d'un consorci o d'una associació de museus de les comarques de Girona que aplegués a tots els centres interessats. De totes

maneres, aquest interès dels museus per arribar al públic ha fet que la imatge que la població en té d'ells hagi canviat molt en els darrers anys i que aquests centres s'estiguin apropant cada vegada més a la societat.



Pins de diversos museus.

Tanmateix la millor difusió, encara que per si sola és insuficient, continua essent la que fa el mateix usuari, el tradicional *boca-orella*, que denota un alt grau de satisfacció del visitant.



Pàgina web del Museu del Juguet de Catalunya.



L'ATENCIÓ PEDAGÒGICA

30



*Visita escolar
al Museu Etnològic
del Montseny.*

68

Els visitants dels museus són cada vegada més nombrosos i els motius de les visites són cada vegada més diversos.

A conseqüència d'això, des dels museus es procura poder oferir els serveis no d'una forma única sinó de diverses maneres adaptades a les particularitats de cada tipus de públic i als seus interessos.

És a dir que els museus s'esforcen en presentar cada vegada una oferta més sectorialitzada, depenent de les característiques de les persones que els visiten i de les motivacions de la visita, ja siguin per causes lúdiques, didàctiques, de curiositat, de prestigi social ...

El contingut de les sales d'exposició dels museus sol estar dirigit a un tipus de públic mitjà. Per aconseguir la individualització d'aquestes presentacions, la majoria de museus ofereixen elements de suport diferents encarats a determinats components del públic.

D'entre els diversos tipus de públic que visita els museus, un conjunt quantitativament molt nombrós el constitueixen els escolars. Les visites de grups escolars representen una proporció elevada del conjunt de visites a la majoria dels museus de les comarques de Girona. Es diu sovint que el futur dels museus està vinculat, en bona part, a aquests visitants.

De fet, de la impressió amb què en surtin en dependrà, en bona mesura, si tornaran o no als museus i de si, en un futur, la visita a aquests centres es convertirà en una activitat generalitzada i quotidiana. Els quaderns didàctics, els tallers, adreçats especialment als grups escolars, o els dossiers destinats a ampliar la informació als educadors, constitueixen actualment ofertes habituals en els museus de les comarques de Girona.

L'oferta didàctica dels museus sol anar adreçada al públic

escolar, però també és interessant que es dediqui a altres tipus de públic. Per això, les activitats educatives, les visites guiades, els elements interactius, els sistemes audiovisuals... són recursos educatius adreçats no exclusivament als grups escolars, sinó també particularitzats per altres tipus de visitants. En aquest sentit, i com a complements de les visites que afavoreixen la formació dels visitants adults, podríem esmentar, per exemple les visites romanes a Empúries.

En relació a les activitats didàctiques, cal remarcar la del Museu d'Art de Girona. Aquest centre disposa des de 1991 d'un Departament d'Educació que organitza tallers i activitats amb monitors que estan adreçats als grups escolars i també jocs, concursos, explicacions de contes, sessions per a famílies i activitats de formació dirigides especialment als ensenyants i també a grups en general. De la mateixa manera, el Museu del Cinema o el Museu d'Empúries, també dediquen un important esforç a la preparació de les



Grup escolar participant en un dels tallers del Museu d'Art de Girona.



visites escolars a les seves instal·lacions.

Els museus tenen, per tant, un paper molt important en l'aprenentatge informal de la població.

Visita romana a Empúries.



Classe del curs de postgrau de museologia de la Universitat de Girona (curs 1995-96).

70

Tot i que a les comarques de Girona hi ha museus des de mitjan segle XIX, durant la major part de la seva existència aquests centres no han disposat de persones que hi treballassin de manera professional.

Durant més de cent anys aquests centres no han disposat de personal tècnic especialitzat. Tot i l'antecedent dels directors del Museu Provincial, aquesta situació no canvia realment fins a principi dels anys 80 en què es comença a produir una professionalització dels tècnics dels museus a les comarques de Girona. En aquests anys i per primera vegada en aquest territori, hi ha persones dedicades contractualment i de manera

exclusiva al treball en museus. És el moment en que una sèrie d'ajuntaments de les comarques de Girona comencen a contractar llicenciats per a què gestionin el seu patrimoni museístic. Aquest fet constitueix, sens dubte, una premisa bàsica per aconseguir el bon funcionament dels museus.

Com a conseqüència d'aquest canvi de situació, s'aconsegueix en pocs anys disposar a les comarques de Girona d'un nombre relativament considerable de persones que treballen en museus i aquest fet comporta una notable avenç teòric i pràctic del treball que es desenvolupa en aquests centres.

Aquests tècnics, amb formacions universitàries diverses, molts d'ells

amb llicenciatures en arqueologia, història, història de l'art, antropologia o biologia, han d'adquirir la seva formació en museologia a través del treball pràctic i diari en els museus, és a dir per mitjà de l'acumulació de l'experiència. Una condició imprescindible, però, per aconseguir una professionalització real del treball en els museus és que existeixi una formació específica universitària per als seus tècnics. Amb la dècada dels 90 comencen a Catalunya a programar-se cursos de tercer cycle especialitzats en museologia. En aquest sentit a la Universitat de Girona pren força l'interès per la

museologia i en els cursos 1995-96 i 1996-97 es porta a terme el Màster de Museologia i Patrimoni i en el curs 1998-99 s'inicien els estudis del Títol d'Especialització Professional en Patrimoni.

De manera general, i sobretot en aquests primers anys de reivindicació de la professionalització museològica, s'ha utilitzat la paraula museòleg per a designar totes les persones que tenen un treball tècnic en un museu. Amb l'inici del desenvolupament de la professió museològica que es dona actualment, es pot començar a reservar la paraula museòleg per a designar aquelles persones que es dediquen a treballar en la ciència museològica, tant si ho fan des d'un museu com si no, i anomenar tècnics de museu a les persones que treballen en aquests centres desenvolupant funcions ben diverses destinades a aplicar els coneixements museològics.

Tot i que en els museus més petits, que són la majoria dels de les comarques de Girona, no existeix una excessiva separació de funcions entre el seu personal



Treballant en la documentació dels fons d'un museu.

tècnic, donat que desenvolupen una gran diversitat de tasques, actualment, i de manera tímida, comença a aparèixer un repartiment i una especialització en les feines d'aquestes persones. Comença a haver-hi qui es dedica especialment a la gestió, qui ho fa en la documentació, en la difusió, en l'educació o en la investigació. En parlar d'aquest inici de l'especialització de les feines dels museus, caldria dir que en els darrers anys han aparegut a les comarques gironines algunes empreses de serveis que centren la seva activitat en els museus i el patrimoni.

Pel que fa referència als professionals, al seu treball de recerca, a la seva formació i a la seva incidència en la societat, l'any 1998, amb la creació de l'Institut del Patrimoni Cultural a la Universitat de Girona, constituirà sens cap dubte un moment d'inflexió important a un nivell de Catalunya cap a una millora i un desenvolupament d'aquests aspectes.

Exposició "Museus de les comarques de Girona" (1992).



L'Associació de Museòlegs de les Comarques de Girona va ser constituïda, l'any 1989, en el Museu del Montgrí i del Baix Ter i va fixar la seva seu al Museu Comarcal de la Garrotxa.

Va néixer davant el buit que es produïa en la relació entre els museus locals i comarcals territorialment més propers, després de la derogació de la Xarxa de Museus Locals i Comarcals de la Generalitat de Catalunya. Conseqüentment, es pot afirmar que l'Associació neix com un fòrum de debat, d'intercanvi d'idees i de formació per als professionals dels museus gironins. No obstant això, ben aviat es va veure que una associació de museòlegs havia de vetllar també, i potser principalment, pel reconeixement de la

professió de museòleg, seguint els criteris deontològics promulgats pel Consell Internacional de Museus de la UNESCO.

Les actuacions de l'Associació des de l'òptica d'aquestes dues vessants han estat diverses. S'han realitzat estudis sobre la situació laboral i de formació dels professionals de les comarques de Girona. Hi ha hagut pronunciaments públics sobre diferents problemàtiques que han afectat els museus. Els cursos per a la formació continuada dels seus membres també han estat considerables, sobre informàtica i tractament d'imatges de les col·leccions dels museus, de màrqueting aplicat a museus o de tècniques d'exposició, il·luminació i conservació d'objectes. També ha treballat en l'àmbit de



Presidència de l'Assemblea constituent de l'Associació de Museòlegs de Catalunya al Museu d'Història de la Ciutat, a Girona.

difusió dels museus gironins, per exemple editant un tríptic sobre els museus de Girona representats a l'Associació, amb la realització d'una exposició itinerant de presentació d'aquests centres, que va ser inaugurada al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles coincidint amb els jocs olímpics del 1992 o promovent l'edició de *El Visitant*. També s'ha facilitat el coneixement d'altres realitats museístiques a través, per exemple, de visites a diversos museus.

A banda d'això, una gran aportació de l'Associació a la museologia catalana, ha estat la d'esdevenir un dels impulsors, juntament amb el grup de museòlegs del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències de Catalunya, de l'Associació de Museòlegs de Catalunya, que precisament es va constituir a

Girona, en el Museu d'Història de la Ciutat, l'any 1995. Tanmateix, aquest fet no ha suposat la dissolució de l'Associació de Girona, sinó la seva federació amb la de Catalunya. D'aquesta manera continua essent el fòrum més proper de relació i d'intercanvi d'experiències i opinions per als professionals gironins.

Una vegada superats aquests primers estadis de cooperació, es va perfilant la idea que l'Associació ha d'esdevenir més un organisme que vetlli pels professionals, tant a nivell laboral com de formació permanent o d'assessorament tècnic, que no pas un ens que treballi els aspectes relatius a la difusió dels museus o a la seva promoció turística i cultural conjunta. Aquesta atenció específica als centres seria una tasca més pròpia d'una associació de museus.

DINAMITZACIÓ CULTURAL

32



*La Fira del Joguet,
a la rambla de Figueres,
organitzada pel Museu
del Joguet (1994).*

74

A partir de la segona meitat del segle XX es trenca el concepte de museu destinat a una èlit cultural, per avançar vers un concepte més socialitzant del museu. D'aquesta tendència neix la iniciativa dels museus d'incidir de manera especial en tot allò que constitueix la dinamització cultural del seu teixit social.

Bona part dels museus gironins realitzen aquesta funció. Pocs són, per exemple, els que no tenen una política d'exposicions temporals establerta, ja sigui a partir de muntatges propis o foranis, que constitueix un dels seus principals vincles d'interrelació amb la població del territori. A més, un bon nombre conviuen

amb centres d'estudis (Calonge, Torroella de Montgrí, Torroella de Fluvià ...), amb arxius (Arbúcies, Torroella de Montgrí, Olot) o amb ateneus (Sant Gregori). És habitual trobar en l'agenda dels diaris la realització de cicles de conferències, de cursets o programacions d'actes per motivacions diverses. També s'organitzen concerts, recitals de poesia, tallers de pintura, de ceràmica, de jardineria, concursos de bolets o cursos d'astronomia. Per adonar-se de tota aquesta àmplia i diversa activitat només cal observar les programacions dels museus. Les agendes bimensuals del Museu d'Art de Girona, que potser són les més conegudes a nivell de les comarques de

Girona, són una bona mostra de la varietat d'actes que un museu compromès amb el seu entorn social pot arribar a oferir. En aquesta mateixa línia se situa, per exemple, també la política de grans exposicions de prestigi del Museu d'Història de Girona realitzades entre els anys 1987 i 1991, la inclusió del Museu d'Art en els circuits de llegendes de Girona, la realització de recorreguts urbans al Museu Comarcal de la Garrotxa o les sortides amb barca de vela llatina que organitza el Museu de la Pesca de Palamós, per esmentar tan sols alguns exemples.

També és habitual entre els museus gironins la incidència en temes d'actualitat i de preocupació pública en el seu territori. Per exemple, el cas dels grans incendis forestals del 1994, que afectaren extraordinàriament la comarca de la Selva, motivaren per part del Museu Etnològic del Montseny l'organització d'un ampli ventall d'activitats per tota la zona, com taules rodones, conferències, exposicions o actes lúdics, que mobilitzaren un gran nombre de persones.

Tanmateix és corrent la realització de diferents tipus d'actes, entorn a un fet d'especial rellevància per a la comunitat. En fi, aquests museus acostumen a col·laborar amb associacions i entitats diverses del seu entorn i

participen, també, en els grans esdeveniments culturals d'aquest territori.

Per tot això, els museus, de manera natural, sense respondre a polítiques preestablertes, tendeixen a cobrir el buit deixat pels centres culturals, en aquells indrets on no hi són, i a complementar l'oferta cultural i de lleure en aquelles poblacions on hi són presents.

La dinamització cultural seria una de les altres facetes que converteixen el museu en l'ens cultural, i més concretament patrimonial, més polièdric de tots els existents. Això probablement es deu a les seves especials característiques. El museu està abocat, per definició o per

necessitat, a tenir una projecció en la vida pública de la societat. De fet el museu ha de tenir com a objectiu la popularització de la cultura i per tant ha d'esdevenir l'eina per comunicar i estendre el coneixement científic i conservar el patrimoni. És d'aquesta necessitat imperiosa del museu de comunicar-se amb el seu entorn, d'on neix l'obligació de posar-se en contacte amb ell. Actualment, es fa difícil esmentar un museu gironí, que es pugui considerar com a tal, que no tingui permanentment una actuació en aquest sentit. Fins i tot, a les comarques de Girona han sorgit algunes formulacions, com les de l'ecomuseu de la vall del Llémana, que en la seva presentació afirma que el *projecte aposta, sense reserves, per a concretar des de la democràcia cultural i per la via del patrimoni cultural i natural a través d'un ecomuseu, una experiència de dinamització social i comunitària innovadora, al servei d'un territori i oberta a xarxes compromeses d'expressió plural*, que tenen com a objectiu prioritari aquesta dinamització cultural global.

Taller de navegació a vela llatina a bord del Rafael, organitzat pel Museu de la Pesca de Palamós.



ELS EDIFICIS

33



*Una fàbrica:
Terracota,
a la Bisbal.*

76

L'edifici dels museus és un aspecte d'especial interès, donat que en tractar-se en moltes ocasions de mostres arquitectòniques realment singulars, quasi sempre és converteix en un valor patrimonial afegit.

La major part dels museus gironins es troben en edificis antics que han estat restaurats o transformats per adaptar-los a les necessitats del seu nou ús. Alguns són d'època medieval, romànics o gòtics, o del període comprès entre el renaixement i el barroc, és a dir dels segles XVI al XVIII, mentre d'altres són edificis d'interès per a l'arqueologia industrial, edificis del segle XIX, esglésies, naus agrícoles o industrials, fàbriques

actualment en funcionament o cases particulars.

Quant a edificis medievals o que tenen l'origen en aquest període hi ha museus que es troben en castells (Peralada, Púbol o Calonge), en esglésies romàniques (Santa Maria de Breda o Santa Maria de Castelló d'Empúries), en monestirs (Sant Joan de les Abadesses, Sant Pere de Galligants o Sant Feliu de Guíxols), altres en edificis religiosos diversos (la catedral de Girona, la Pia Almoina de Banyoles o el palau episcopal de Girona) o en edificis civils (ca la Pruna de Pals o la casa del batlle de Tossa).

D'entre el segon grup d'edificis, els que van del segle XVI al

XVIII, es fa difícil remarcar-ne algun d'especialment singular. Potser caldria esmentar la casa Trinchera d'Olot, com un bon exemple d'estatge de família benestant, tot i que el que realment té interès no és l'edifici sinó els seus paraments interiors, o el singular edifici de l'Hospici d'Olot, de final del segle XVIII, obra de l'arquitecte Ventura Rodríguez. La resta representa una bona mostra d'arquitectura civil urbana, amb edificis caracteritzats per portalades de punt rodó, marcades per dovelles de pedra, amb plantes quadrades i teulats a quatre vessants.

L'altre grup nombrós el constueixen els edificis construïts en el segle XIX, d'entre els quals cal assenyalar els dos museus figuerencs, el Teatre Municipal de Figueres, seu del Teatre-Museu Dalí, i l'Hotel París, seu del Museu del Joquet.

Hi ha, també, museus industrials que aprofiten antigues fàbriques per a exposar el seu contingut i tenen el propi edifici com una peça del museu. Seria el cas de la fàbrica Terracota de la Bisbal, seu del museu de ceràmica, o en un futur la fàbrica Armstrong de Palafrugell, per ubicar-hi el Museu del Suro. Altres museus, com els casos de la Col·lecció d'Automòbils de Salvador Claret, el de Palau-sator, l'Abras o el d'Autòmats, han optat per

encabir-se en naus industrials o el Museu del Cinema s'ha ubicat a l'edifici de la Companyia d'Aigües de Girona.

Utilitzant antics edificis, pensats i construïts per a finalitats molt diverses, els museus gironins han contribuït a conservar una extensa mostra de patrimoni arquitectònic, donant un nou ús a uns edificis que havien perdut la seva funció originària. Ara bé, això que en un principi és una gran aportació a la protecció del patrimoni, és, alhora, un entrebanc per als museus, donat que no poden disposar d'espais dissenyats expressament per a les seves pròpies funcions i que han hagut d'assumir unes despeses de manteniment que edificis de nova planta no haguessin



*Una església:
Sant Pere
de Galligants,
a Girona.*

originat. La solució d'aquests problemes ha obligat els responsables dels museus a invertir molts recursos en infraestructures, enlloc de destinar-los a activitats més estrictament museístiques.

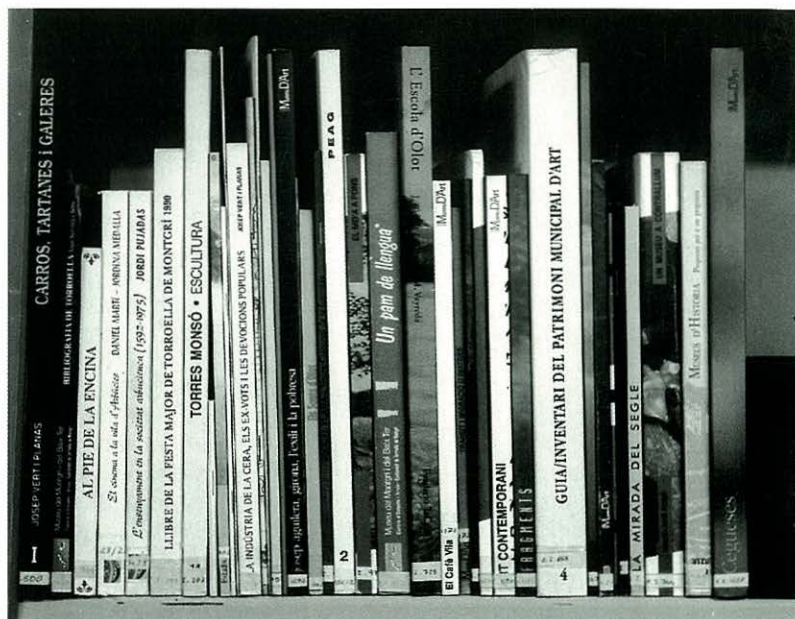
A les comarques gironines tots els museus estan instal·lats en edificis que, tot i que en alguns casos hagin estat molt transformats, havien estat construïts per a d'altres funcions i no hi ha cap cas d'edifici construït expressament per a ubicar-hi un museu.

*Un hotel:
Hotel París,
a Figueres.*



L'ACTIVITAT EDITORIAL

34



Publicacions dels museus.

78

La producció de publicacions és una de les línies importants de difusió de què disposen els museus. De manera particular, els museus locals i comarcals tenen un paper destacat en el conjunt de les edicions que es realitzen en el seu àmbit territorial.

D'una banda, alguns museus gironins disposen de publicacions periòdiques pròpies. És el cas del Museu del Montgrí i el Baix Ter amb els *Papers del Montgrí*, del Museu Comarcal de la Garrotxa amb *Vitrina*, del Museu Etnològic del Montseny amb *Aixa* o del Museu del Suro amb *L'Estoig*. Aquest tipus de publicacions de caràcter interdisciplinari es desenvolupen a les comarques de Girona en els

darrers anys, a partir de principis de la dècada dels vuitanta. La seva funció principal és la difusió del propi museu i, també, la dels treballs d'investigació relatius al seu àmbit territorial o a la seva temàtica, i estan adreçades a especialistes però alhora també a un públic ampli.

Aquestes publicacions periòdiques no comencen, però, a les comarques gironines realment en els anys 80, sinó que hi ha hagut un precedent notable. Es tracta de *Terranostra*. *Butlletí del Museu de Palamós* "Cau de la Costa Brava", que amb 3 números apareguts entre 1935 i 1936, constitueix la primera publicació periòdica feta des d'un museu de les comarques de Girona.

L'editorial del primer número d'aquest butlletí declarava els objectius de la publicació que eren els de "donar a conèixer tot quant de remarcable conté el Museu de Palamós i divulgar estudis sobre els diversos aspectes que formen la característica de la nostra ben amada terra empordanesa".

En el panorama gironí, hi ha també publicacions de museus que estan destinades a donar a conèixer les activitats dels seus respectius centres i publicar alguns treballs puntuals sobre el seu contingut. Entre aquestes es pot citar *Monestir. Informatiu de l'Arxiu i el Museu de Sant Feliu*

de Guixols, L'Arjau, també de Sant Feliu de Guixols, l'Md'A. Butlletí Informatiu, Terracota-Museu de la Ceràmica de la Bisbal, Informatiu Museus de Torroella de Montgrí o El Plafó. Butlletí d'Informació Cultural d'Olot, que estan concebudes per aconseguir aquesta funció.

A més d'aquestes publicacions de caràcter periòdic, els museus editen un volum important d'opuscles, llibres, col·leccions monogràfiques i materials de tota mena. Les exposicions temporals són moltes vegades també l'ocasió per a exposar els resultats de recerques i publicar-los en els catàlegs corresponents.



Pel que fa a l'activitat editorial dels museus, cal tenir en compte els quaderns didàctics i les publicacions diverses realitzades per a facilitar la visita als museus dels escolars. Finalment, la major part dels

Capçalera de Terra Nostra, Butlletí del Museu de Palamós "Cau de la Costa Brava" (1935).

centres de les comarques de Girona disposen actualment de guies en les quals s'il·lustra i es complementa la visita a les sales d'exposició permanent.

Tot això constitueix un volum de bibliografia important i una aportació a la recerca i a la difusió dels seus resultats, de manera que és difícil conèixer la història social, humana i natural d'un territori sense tenir en compte les publicacions dels museus. Són, generalment, publicacions de caràcter molt divers, però relacionades sempre amb el contingut i l'àmbit d'actuació del centre.

Revistes dels museus.



LA INVESTIGACIÓ

35



Entrevistes en el Museu Etnològic del Montseny.

80

La investigació és una de les funcions principals que el Consell Internacional de Museus atribueix a aquests centres. Malauradament la migradesa de recursos que la majoria poden destinar a programes, a infraestructures i a personal per a la investigació fa que aquesta prioritat no sigui tan reeixida com es voldria.

El primer nivell d'investigació dels museus és el relatiu a la informació necessària per tal de documentar el patrimoni que conserven. Tanmateix els museus gironins es poden considerar més unes infraestructures que faciliten i posen a l'abast d'altres centres la investigació, que no uns centres que investiguen. Per aquesta raó cada vegada més es

doten de biblioteques, de centres de documentació, d'arxius específics sobre la seva temàtica concreta i cada vegada més es fa incidència en tenir els objectes del museu perfectament documentats, car segurament serà l'element que atraurà més els investigadors foranis cap a la institució. En aquesta línia de suport a la recerca alguns museus, com ara el Museu Comarcal de la Garrotxa, el Museu del Suro o el Museu del Montgrí i el Baix Ter, convoquen borses d'ajut per a la investigació.

De fet, tota l'activitat dels museus, com les exposicions permanents o temporals, els cicles de conferències o la producció d'elements didàctics,

constitueixen una manera de difondre la recerca des dels museus. Darrerament, a més, els museus gironins han estat impulsors d'un nou tipus d'investigació, la museològica. Estudis de públic o anàlisis del paper del patrimoni com element de dinamització comunitària, per exemple, han estat objecte de reflexió i anàlisi. Les diferents revistes dels museus gironins, i també la *Revista de Girona*, han estat canals de divulgació d'aquesta investigació museològica.

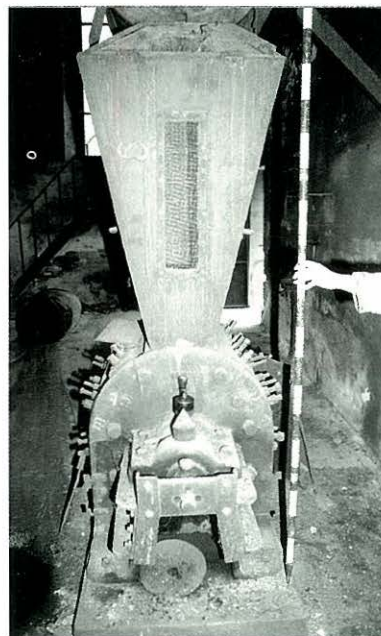
Els museus gironins han sabut, també, afrontar investigacions

pròpies en camps tan diversos com tot el ventall d'especialitzacions que representen. Rarament, però, aquestes investigacions s'emprenen en solitari, sinó que solen tenir el recolzament d'altres institucions d'àmbit superior, com per exemple la Universitat de Girona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana o el Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya.

Esment a part mereix el Museu d'Arqueologia de Catalunya, que és alhora un centre dedicat de manera específica a la recerca i que és, a més, el responsable directe de l'estudi

de jaciments arqueològics tan significatius com Empúries, Ullastret o Pontós. Òbviament no es poden esmentar tots els programes d'investigació que s'estan duent a terme des dels museus gironins o que compten amb la seva participació. Només es voldria ressaltar l'existència i la volada d'aquesta faceta. No cal dir que, en aquest sentit, s'ha produït un ostensible avenç en els darrers anys.

La investigació, sortosament, continua essent una de les facetes principals dels museus gironins. La seva polivalència fa que aquesta sigui un element imprescindible dins la seva estructura i la base sobre la qual es fonamenta tota l'activitat de qualsevol museu.



Treball de camp en patrimoni industrial.

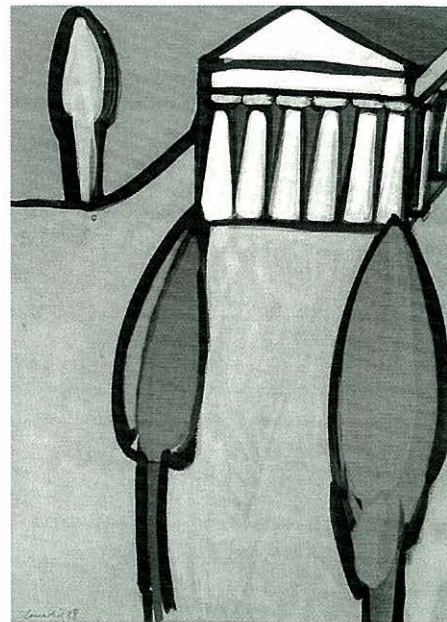


La contribució dels museus a l'avanç del coneixement en matèries diverses com l'arqueologia, la història, l'etnologia, les ciències naturals, és considerable i segurament ho continuarà essent. El volum de monografies i articles sobre aquests temes editats pels museus així ho constaten.

Excavació arqueològica al poblat neolític de la Draga, al costat de l'estany de Banyoles (1998).



*Inauguració
a Arbúcies
del Congrés Català
de Museus Locals
i Comarcals.*



*Il·lustració del
cartell del Congrés
Català de Museus
Locals i Comarcals
fet per Narcís
Comadira.*

A partir del principi de la dècada de 1980 es produeix a Catalunya un important canvi qualitatiu en els museus. Amb la implicació dels nous ajuntaments democràtics i les competències en matèria de museus que assumeix la Generalitat de Catalunya, s'arriba a una situació ben diferent a la de moments anteriors.

A les comarques de Girona, on es produeix també aquest important canvi, molts museus renoven les seves instal·lacions, comencen a disposar de personal especialitzat i volen ser, realment, útils a tota la societat. En aquest nou panorama, que comporta una necessitat d'anàlisi de la pròpia realitat i la voluntat d'incentivar la recerca, cal situar la

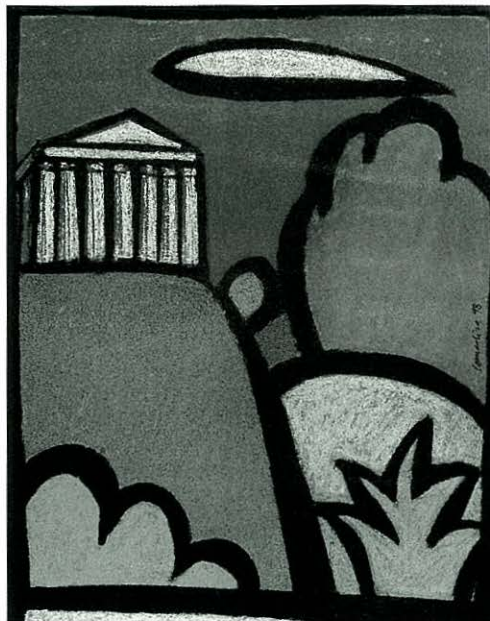
convocatòria per part del Museu Etnològic del Montseny i del Museu Comarcal de la Garrotxa, del Congrés Català de Museus Locals i Comarcals.

Aquest congrés es va celebrar a Arbúcies i Olot els dies 27, 28 i 29 de novembre de 1989. Els temes que varen tractar feien referència bàsicament a la funció d'aquests centres, als estudis de públic, a les formes de difusió i comunicació i a la consideració dels museus com llocs de conservació i difusió del patrimoni vinculats amb altres centres patrimonials, com ara arxius, parcs naturals o parcs temàtics. Per mitjà de les comunicacions presentades i de la seva discussió, es va pretendre, també, reivindicar



*Inauguració
a Arbúcies
del 2n Congrés Català
de Museus Locals
i Comarcals.*

*Il·lustració del cartell del 2n
Congrés Català de Museus
Locals i Comarcals fet per
Narcís Comadira.*



la funció social dels museus locals i comarcals i l'important paper que poden jugar en la comunitat en la que es troben ubicats, i alhora reclamar l'atenció institucional cap a aquest tipus de centres.

El congrés va reunir unes 130 persones que estaven treballant en museus de Catalunya i, a més, va possibilitar el coneixement d'experiències en matèria de museus locals que s'estaven donant a Finlàndia, Euskadi, Catalunya Nord i França. Va constituir, per tant, un fòrum de debat i un punt de trobada de les persones que en aquells moments treballaven en els museus locals i comarcals catalans.

L'abril de 1999, deu anys després, el Museu Comarcal de la Garrotxa, el Museu Etnològic del Montseny i l'Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona, van organitzar el 2n Congrés Català de Museus Locals i Comarcals.

L'objectiu de la trobada d'especialistes, que va tenir lloc a Arbúcies, Girona, Olot i Terrassa, va ser poder reflexionar conjuntament sobre el paper i la funció d'aquests museus territorials a la fi del segle XX. Més de 130 museòlegs varen debatre a partir de diverses ponències i comunicacions i taules rodones, la relació dels museus amb la comunitat, el territori i el patrimoni, analitzant la situació de Catalunya i comparant-la amb la de la resta de l'estat.

CENTRES DE DOCUMENTACIÓ I D'INFORMACIÓ

36

84

Cada vegada més, la documentació i la informació són variables imprescindibles en un museu. No tan sols perquè són necessàries per a una bona investigació i perquè el museu ha de donar una informació seriosa, acurada i rigurosa al visitant, sinó perquè ha esdevingut un servei públic amb més demanda cada dia. Casos recents com el Museu Nacional d'Art de Catalunya, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona o el Museu d'Història de Catalunya són paradigmàtics, ja que han plantejat entre les seves prioritats, i com a eina imprescindible i irrenunciable, la creació de centres de documentació.



Antic convent de Caputxins i Institut vell, seu actual del Museu d'Història i de l'Arxiu Històric de la Ciutat, a Girona.

Els mecanismes per dur a terme aquesta tasca en els museus són diversos. Els més habituals són les biblioteques i els arxius, però cada vegada s'imposen més els anomenats centres de documentació, que solen tenir una especificitat temàtica. L'avantatge d'aquests centres, i alhora l'inconvenient, és la diversitat de suports. S'hi pot trobar des de la bibliografia exhaustiva del tema o del territori estudiats, fins a documents, cartografies, materials audiovisuals ... És a dir, tota

aquella informació relacionada amb un tema específic i que pot ser d'interès per a l'estudiós, l'erudit o el ciutadà del carrer.

Entre els museus gironins que presenten una formulació amb la denominació específica de centre de documentació hi ha el Museu Etnològic del Montseny, amb el Centre de Documentació del Parc Natural del Montseny-Secció d'Humanitats, o el Museu del Joguet de Catalunya, amb el Centre de Documentació i de Recerca. Com a centres que

recullen una important documentació sobre la seva temàtica específica es pot fer referència, per exemple, al Museu del Suro o el Museu del Cinema.

Però, a banda de la seva denominació precisa, són molts els museus gironins que han desenvolupat la línia de recollir tots aquells documents útils per al seu objecte d'estudi.

Esmentarem en aquest sentit el Museu d'Art de Girona, el Museu del Montgrí i el Baix Ter, el Museu d'Història de Girona o el Museu Comarcal de la Garrotxa, per dir només el nom d'uns quants. De fet, quasi una vintena de museus gironins disposen d'una àrea de documentació ben constituïda, generalment articulada al voltant d'una bona biblioteca. Fins i tot, algunes d'aquestes biblioteques han esdevingut cabdals pel conjunt del patrimoni gironí, com per exemple la del Museu d'Arqueologia de Catalunya, a Pedret, o la del Museu de la Pesca Cau de la Costa Brava de Palamós.

Un altre apartat el constitueixen les biblioteques privades de propietaris de museus, que responen a la inquietud per un tema concret, però que no tenen l'accessibilitat d'un centre públic. D'entre aquestes es pot esmentar la completa biblioteca sobre l'automòbil de Salvador Claret.

Quant a la documentació, la informàtica ha obert un gran ventall de possibilitats pel que fa a la homologació internacional de la informació i sobretot pel que fa al seu accés. El fet de poder consultar des de casa les bases de dades dels fons materials dels museus o de les seves biblioteques, contribuirà a la difusió d'aquests centres.

Un altre element relacionat amb la documentació és l'articulació dels museus amb els arxius històrics de la mateixa localitat. Les solucions donades a aquesta relació són ben diverses, anant des d'un funcionament totalment separat i sense relacions, fins a la integració d'ambdós serveis. Els casos d'integració en una mateixa estructura en la qual, a més, els responsables del museu i l'arxiu són les mateixes persones, serien els de Torroella de Montgrí, Arbúcies o Sant Feliu de Guíxols. Una modalitat intermitja, que consisteix en compartir edifici i col·laborar, si bé mantenint-se com institucions diferenciades, seria l'adoptada en els municipis d'Olot, Banyoles i Girona. Aquestes fórmules de col·laboració presenten indubtables avantatges, sobretot en localitats de petit o mig format. Bàsicament es tracta de rendibilitzar personal i equipaments.

Sigui com sigui, és evident que el museu esdevé cada vegada

més un centre de documentació, sota la perspectiva d'oferir un servei integrat i complet a l'usuari, degut a la revalorització del museu com a centre d'investigació. No obstant això, el museu no pot arribar a substituir el paper de l'arxiu, perquè no és ni la seva funció ni entra dins les seves competències.

El Centre de Documentació del Parc Natural del Montseny.



PARCS ARQUEOLÒGICS

37



*Parc de les coves
prehistòriques
de Serinyà.*

86

La realització d'un parc arqueològic significa donar un tractament de museu a tot un jaciment i també al seu entorn. Les presentacions museogràfiques fetes mitjançant els parcs arqueològics permeten oferir al públic la possibilitat de conèixer les activitats humanes en el propi espai on aquestes es varen desenvolupar i al mateix temps situar-les també en el seu entorn. Aquest és un atractiu important per a la difusió del patrimoni, donat que facilita en gran mesura la comprensió del que s'explica, permetent situar-se físicament en el seu interior i possibilitant desenvolupar propostes didàctiques i serveis diversos associats als jaciments.

La funció principal dels parcs arqueològics és la difusió del patrimoni, a més però, si aquests centres aconseguixen una important atracció de visitants poden constituir fonts directes d'obtenció de beneficis econòmics que reverteixin sobre aquest mateix patrimoni. Al mateix temps, la creació de parcs arqueològics contribueix també a la conservació dels jaciments.

A Catalunya, la Generalitat està portant a terme un projecte de creació i desenvolupament de parcs arqueològics. Concretament està previst que en un futur les comarques de Girona en disposin de diversos que cobreixin un període històric ampli que aniria des del paleolític fins a època medieval.

A Serinyà s'hi troba el paratge del Reclau, el conjunt de coves ocupades en època paleolítica més important de Catalunya. Aquí s'ha realitzat l'adequació d'un parc arqueològic que, per mitjà de les coves de l'Arbreda, Mollet o el Reclau Viver, principalment, permet apropar-se a la forma de vida dels grups humans de caçadors-recol·lectors paleolítics.

Els conjunts monumentals d'Empúries i Ullastret, dos importants assentaments d'època romana, grega i ibèrica, han actuat en certa manera, ja des dels inicis de la seva mostra al públic, com a parcs

arqueològics. Dins aquest marc està previst continuar desenvolupant la musealització d'aquests jaciments.

A l'interior de les muralles de la ciutadella militar de Roses, construïdes a mitjan segle XVI, s'hi troben importants restes arqueològiques d'ocupacions antigues. Especialment remarcables són les corresponents a les èpoques grega, visigòtica i medieval i aquesta continuïtat d'ocupacions és la que li confereix l'interès per a donar-li un tractament de parc arqueològic.

Sant Pere de Rodes està previst que constitueixi un parc arqueològic destinat a difondre el període medieval. Es tracta d'un important conjunt monumental constituït pel propi monestir, edificat inicialment en els segles X-XIII i amb diverses reformes posteriors, pel poble medieval de Santa Creu, l'església de Santa



Elena i pel castell de Verdera amb una església romànica i restes d'edificacions del segle XIII.

Sant Pere de Rodes.

Finalment, a la punta de Santa Anna, a Blanes, amb les restes del naufragi d'un vaixell del segle XVII, està contemplada també la creació d'un parc arqueològic submarí.

A més dels parcs arqueològics, diversos jaciments de les

comarques de Girona estan preparats per ser visitats pel públic. Es tracta de punts que, sense tenir l'envergadura i els serveis dels que pot disposar un parc, puguin oferir al públic una presentació del jaciment que permeti comprendre sobre el terreny l'organització i funcionament d'aquests assentaments. Com a jaciments arqueològics que s'estan preparant per a ser visitats, es podria esmentar, només a manera d'exemple, la vila romana de Vilauba, a Camós, l'assentament ibèric de Puigcastellar, a Pontós, la Draga, a Banyoles, o el castell de Montsoriu, a Arbúcies i Sant Feliu de Buixalleu.



La ciutadella de Roses.

JARDINS BOTÀNICS

38



*Jardí Botànic Mar
i Murtra, a Blanes.*

88

Els jardins botànics són tractats pel Consell Internacional de Museus com a museus, ja que aquest organisme considera que exposen i conserven, amb ànim pedagògic i finalitat científica, patrimoni biològic viu, de la mateixa manera que també ho fa un parc natural. Aquests darrers, encara que es puguin incloure dins el concepte de museu, tenen una dimensió més àmplia, donat que afecta a l'organització, planificació i gestió del territori, la qual cosa sobrepassa amb escreix les funcions dels museus.

Òbviament, aquí no es consideren com a jardins botànics els jardins privats o públics que tenen com a única finalitat el gaudi estètic, sinó els

que estan oberts al públic i tenen com a objectiu conservar una diversitat botànica i mostrar-la de manera pedagògica.

A les comarques de Girona hi ha quatre jardins botànics que ensenyen espècies vegetals exòtiques, dos estan a la comarca de la Selva, el Mar i Murtra i el Pinya de Rosa, a Blanes, i dos més al Baix Empordà, el Jardí Botànic de Cap Roig, a Calella de Palafrugell, i el Kurrle Garden, a Fonteta.

El Jardí Botànic Mar i Murtra de Blanes, Estació Internacional de Biologia Mediterrània, fou creat per l'alemany Karl Faust el 1921, en els penyasegats de la muntanya de Sant Joan. En l'actualitat es troba gestionat per

la Fundació Karl Faust, de caràcter privat. Cal assenyalar que forma part de l'Associació Ibèrico-macaronèsica de jardins botànics i que disposa d'una reserva integral d'experimentació biològica. El visitant hi podrà observar al llarg de 17 hectàrees de jardins i de tres hivernacles una exhaustiva mostra del jardí mediterrani, del jardí tropical i del jardí temperat, distribuïts en un total de 25 àmbits.

El Jardí Botànic Tropical Pinya de Rosa, que rep el seu nom d'una obra literària de Joaquim Ruyra, fou creat, a partir de l'any 1945, per l'enginyer industrial Ferran Riviere Caralt. Situat al peu de la

Costa Brava, en un privilegiat indret de Blanes, a tocar la llorença platja de Santa Cristina, ha esdevingut probablement una de les col·leccions de cactus i d'altres plantes suculentas més importants de l'Estat espanyol, amb reconeixement internacional, com es desprèn del fet que algunes plantes han rebut el nom del creador d'aquest jardí.

El Jardí Botànic i Castell de Cap Roig, va ser creat el 1927 pel matrimoni Woevodsky, ell un militar rus i ella una aristòcrata anglesa. L'any 1969 va ser adquirit per la Caixa de Girona. El recorregut consta de 16 àmbits, en els quals s'indica la procedència de les plantes, per mitjà d'un mapa del món, i el nom científic i els noms vulgars en diversos idiomes.

El Kurrle Garten, un jardí botànic de Fonteta, és una iniciativa alemanya que ofereix un parc privat de 50.000 m², amb gran varietat de plantes i amb un apartat de venda. A diferència dels ja esmentats, aquest està tractat més com a jardí sense presentar un tractament pedagògic.

Els jardins botànics d'espècies exòtiques de les comarques de Girona tenen algunes característiques comunes. Una és el fet d'haver estat fundats per persones estrangeres, una altra és que tots es troben a la Costa Brava o en les seves immediacions i una tercera característica és que tots són de propietat privada.

Aquests quatre jardins botànics presenten, bàsicament, espècies vegetals que no es troben de



*Jardí Botànic de Cap Roig,
a Calella de Palafrugell.*



manera natural a Catalunya sinó que són pròpies d'altres parts del món. A les comarques de Girona hi ha, a més, el Jardí Botànic de Vegetació Natural Olotina, que està considerat com una sala més del Museu dels Volcans i es troba situat en el Parc Nou de la ciutat d'Olot. Es tracta d'un bosc caducifoli mixt i d'una roureda de roure pèrol, una mostra conservada del que seria la vegetació del pla d'Olot si aquest no hagués estat totalment alterat per les activitats humanes. També hi ha, a Gombren, un jardí botànic de plantes medicinals.

*Jardí Botànic de vegetació natural
olotina, al Parc Nou d'Olot.*

FUTURS MUSEUS

39

90

Si s'analitza l'evolució històrica dels museus de les comarques de Girona, fàcilment s'hi poden detectar dos moments importants pel que fa referència a l'activitat museística i al paper que desenvolupen aquests centres en la societat. Amb característiques ben diferents, un se situaria a principi de la dècada dels anys 80 i l'altra a la segona meitat de la dècada dels 90.

A l'inici dels anys 80, els museus, de la mateixa manera que molts altres fenòmens, van protagonitzar uns moments històrics en els que es volia deixar constància d'unes determinades identitats i en les que la societat civil hi havia de

tenir un paper preponderant. Amb aquest objectiu es va treballar en museus que, tot exposant el seu patrimoni, havien de servir, primerament, a la població del seu territori tot actuant com a centres culturals, alhora que havien de ser una mena d'aparadors on es pogués mostrar al visitant algunes característiques remarcables del territori.

En el segon moment, a la segona meitat dels anys 90, hi tenim el volum més important de creació de museus de tota la història d'aquests centres a les comarques gironines. És també el moment de l'entrada més generalitzada dels centres de caràcter privat en el món museístic. Aquest segon

moment es caracteritza perquè ja no són les comunitats les que reclamen uns centres que serveixin per a aglutinar part de la seva activitat cultural. En aquests anys els museus apareixen més com a creacions de l'administració o de persones privades realitzades amb l'objectiu de formar part de l'economia del territori, volent-se convertir en punts d'atracció que ofereixin als turistes unes possibilitats per a omplir el temps d'oci.

D'aquesta manera, en els darrers anys els projectes en



*Edifici del futur
Museu Cerdà,
a Puigcerdà.*

aquest sentit es multipliquen i amb una gran freqüència apareixen en els medis de comunicació notícies sobre noves propostes de creació de museus. La majoria de poblacions intenten atraure visitants per mitjà del patrimoni i dels museus. Es busquen elements patrimonials que estiguin més o menys relacionats amb el lloc i es proposen museus de fesols, de contrabandistes, de miners, de bandolers, de culleraires, de músics, de personatges reconeguts nascuts o relacionats amb el poble o d'elements artístics, històrics, industrials o naturals característics, tot intentant aportar una proposta diferent al conjunt de l'oferta museística ja existent.

A l'any 1999 es poden comptabilitzar a les comarques de Girona una setantena de museus i més d'una vintena de projectes anunciats. Els museus, de la mateixa manera que el patrimoni en general, s'estan convertint, bàsicament, en elements de mercat. L'objectiu prioritari de molts d'aquests futurs centres museístics no és el d'esdevenir centres de desenvolupament cultural i social per als habitants del lloc, tal i com succeïa en la dècada dels anys 80, sinó el de convertir-se en atraccions turístiques que



A la població de l'Escala s'està treballant en el projecte d'un museu dedicat a l'anchova i la sal.

participin en la potenciació econòmica de la zona.

En el futur, seria interessant que els museus possessin especial èmfasi en considerar la necessitat de ser uns elements

que, mitjançant el patrimoni, servissin per a plantejar qüestions i participar en la sensibilització dels seus usuaris en aspectes i problemàtiques que afectin actualment la societat.

Ictiòpolis, la ciutat dels peixos, el futur mòdul de difusió del Museu de la Pesca de Palamós.



DESPRÉS DEL 2000

40



*Entrada al
Museu-Tresor
de la Catedral
de Girona.*

92

Amb el que s'ha vist fins ara, la realitat actual de la museologia gironina dóna algunes orientacions de cap on es dirigeixen els seus museus. La societat ha descobert el potencial turístic i d'explotació per al lleure de la cultura. Aquest potencial es pot resumir en la possibilitat de combinar aprenentatge i ampliació de coneixements amb lleure i, sobretot, en el fet de permetre una rendibilitat econòmica. No hi ha dubte que aquest és un gran repte per a la cultura del canvi de segle i els museus d'arreu del món s'han mostrat com uns elements eficaços en aquest sentit. Els museus poden ser un bon aparador de productes i un bon dinamitzador comunitari a partir del turisme.

Aquesta podria ser una de les línies de desenvolupament dels museus en el futur també a les comarques de Girona. És una orientació que ha estat ben copsada per la iniciativa privada. En aquest sentit, l'actualitat del producte patrimonial com a incentiu turístic està portant també alguns ajuntaments a potenciar ofertes temàtiques que, en alguns casos, resulten d'un interès i una efectivitat relativa. Probablement el decurs del temps anirà eliminant alguns d'aquests centres que, tot i utilitzar el nom de museus, no aconsegueixen les funcions que els hi haurien de ser pròpies.

Cal tenir en consideració el naixement de nous projectes que s'hauran de consolidar, com ara

les propostes de parcs temàtics o d'alguns ecomuseus. S'haurà de veure, també, com evoluciona la recent oferta de museus de ciència i tècnica, com el del Suro, el Terracota o el de l'Aigua.

No obstant això, la museologia gironina probablement continuarà, en bona part, estant lligada conceptualment als museus territorials. Però en aquest aspecte també hi podria haver novetats. Els museus municipals probablement tindran continuïtat, mentre que els museus territorials referits a una comarca administrativa o natural segurament es veuran frenats

per causa de les dificultats financeres que comporta aquest model. Efectivament, aquests museus es veuen obligats a actuar en molts fronts: recollida, restauració, conservació, documentació d'un material molt divers que necessita tècniques i mètodes totalment exclusius per a cada modalitat, investigació en camps molt diversos com la biologia, la història, l'arqueologia, l'antropologia o la geologia, presència efectiva en el territori, etcètera. En definitiva, un conjunt d'atribucions que fan que la seva tasca, tot i ser molt útil i exhaustiva, sigui onerosa. Es tracta d'un servei supramunicipal que hauria de ser considerat i assumit per les institucions públiques que tenen competències en l'àmbit comarcal.

Una mancança que s'observa en la museologia gironina és l'escassetat de museus de ciències naturals. Un fet que sorprèn especialment donada la riquesa biològica de la regió i de l'existència de nombrosos espais naturals d'interès. Davant aquest potencial només s'hi troba el Museu dels Volcans, el Museu Interactiu de la Fauna del Pirineu Oriental, el Museu Darder de Banyoles i el Museu de les Guilleries.

Una altra línia en la que els museus gironins estan aconseguint i en la qual continuaran tenint una especial

rellevància serà en els temes monogràfics, per exemple, els cotxes, els joguets o el cinema. Pel que fa als museus d'art, l'espai queda bastant cobert pels centres ja existents i difícilment serà un camp museístic que s'ampliï extraordinàriament. Hi haurà, finalment, un augment dels museus de caràcter privat i d'altres tipus de centres dedicats a la difusió del patrimoni.

En definitiva, la museologia gironina es diversificarà, deixant, potser, de banda el marc dels museus de territori, que per molt temps li han donat caràcter i singularitat. Els museus tindran en comú la seva orientació com a alternativa cultural d'oci, però no haurien d'oblidar altres obligacions inherents a la seva essència, com la conservació, investigació i difusió científica i

ciutadana dels seus resultats. Això s'hauria de tenir present tant en els museus de titularitat pública com en els privats, ja que el patrimoni natural i cultural, independentment de la seva propietat, ha de ser un bé d'interès públic.

No hi ha dubte que els museus hauran de començar a treballar en xarxa, per tal de potenciar la seva oferta. El museu veí no és un competidor, sinó un col·laborador o un complement. L'oferta de rutes museístiques, conjuntament amb d'altres elements patrimonials d'un territori, serà una de les línies que es desenvoluparan en el proper mil·lenni.

*Botiga de la Casa-Museu
Castell Gala- Dalí de Púbol.*



Bibliografia

A.A.V.V. (1997). "Els museus de les comarques de Girona. Perspectives a final de la dècada dels 90", *Revista de Girona*, 182: 62-95.

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (Ed.) (1989). *Congrés Català de Museus Locals i Comarcals*, (Aixa, 2), Arbúcies-Olot, Museu Etnològic del Montseny i Museu Comarcal de la Garrotxa.

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (1989). "La investigación en los museos locales y comarcals: los museos de las comarcas nororientales de Catalunya", *ICOM. I Encontro das Comissoes Nacionais Portuguesa e Espanhola* : 175-177, Vila Viçosa, ICOM.

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (1990). "Les publicacions periòdiques dels museus gironins", *Revista de Girona*, 143: 52-55.

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (1992). "Museo y velocidad", *VII Jornadas de Departamentos de Educación y acción Cultural de Museos* : 33-38, Madrid, Ministerio de Cultura.

ALCALDE, G. & RUEDA, J.M. (1993). "Els museus de Girona i el patrimoni", *Revista de Girona*, 159 : 91-95.

ASSOCIACIÓ DE MUSEÒLEGS DE GIRONA & LAPORTE, A. (1998). *El Visitant*, Barcelona, Associació de Museòlegs de Girona i Pauta Editorial.

CASADEMONT, M.; MAYANS, A. & CAMPS, C. (1983). *Museus de les Comarques de Girona*, Girona, Diputació de Girona.

CIRICI, A. (1986). *Museus d'art catalans*, Barcelona, Edicions Destino i Edicions 62.

ESPADALER, J. (1995). "Quina serà l'aportació dels petits museus a la societat del futur", *Aixa*, 7 : 9-16.

ROIG, M.A.; ALCALDE, G. & MASET, M.D. (Ed.) (1996). *Conservar i gestionar el patrimoni des dels museus*. Girona, Universitat de Girona.

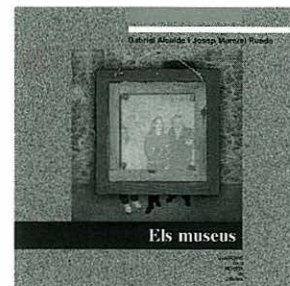
Agraïments

Volem agrair a les companyes i companys que treballen en els museus de les comarques gironines, la seva col·laboració a l'hora de facilitar la majoria de les informacions que han servit per a elaborar aquest text.

Procedència de les fotografies i il·lustracions

Els autors, pp. 53 inferior, 61, 65 superior, 71, 84, 89 inferior.
Arxiu Col·lecció d'Automòbils de Salvador Claret, pàg. 13 superior.
Arxiu Museu d'Art de Girona, pàg. 69 superior.
Arxiu Museu d'Història de la Ciutat de Sant Feliu de Guíxols, pàg. 10 i 64.
Arxiu Museu de l'Empordà, pàg. 13 inferior.
Arxiu Museu de la Ceràmica, pàg. 19.
Arxiu Museu de la Pesca, pàg. 75.
Arxiu Museu del Joguet de Catalunya, pàg. 32.
Arxiu Museu del Montgrí i del Baix Ter, pàgs. 17 inferior, 56.
Arxiu Museu del Suro, pàg. 81 superior.
Arxiu Museu Etnològic del Montseny, La Gabella, pàg. 17 superior, 57 inferior, 68, 72, 80, 82, 83.
Josep M. Oliveras, Arxiu Museu-Tresor de la Catedral, pàg. 55 superior.
Pep Caballé, pàg. 8 superior, 43 superior, 91 inferior.
Josep Camps, Lluís Cuminal, Josep Guiolà, pàg. 22, 23 superior, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 inferior, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53 superior, 55 inferior, 57 superior, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65 inferior, 67, 69 inferior, 76, 77,

78, 79 inferior, 85, 86, 87, 88, 89 superior, 90, 91 superior.
Melitó Casals, Meli (Centre d'Estudis Dalinians, © Fundació Gala-Dalí), pàg. 15 inferior.
Antoni Garrido (Arxiu La comarca d'Olot), pàg. 16.
Eduard Olivella (Arxiu Museu Comarcal de la Garrotxa), pàg. 12 i 14.
Eudald Picas (El Punt Diari), pàg. 23 inferior.
R. Puértolas (Arxiu Museu del Joguet de Catalunya), pàg. 74.
Jordi S. Carrera, pàg. 18 (Arxiu Museu del Cinema), 92 i 93 (Arxiu Revista de Girona).
Foto-Sans (Arxiu de la Revista de Girona), pàg. 15 superior.
Lluís Serrat (El Punt Diari), pàg. 73.
Josep Tarrús Galter, pàg. 81 inferior.
Àngel Toldrà Viazo (Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya, Girona) pàg. 11.
Arxiu Museu Comarcal de la Garrotxa, pàg. 54.
Jordi Ribot (Diari de Girona), pàg. 70.



Quaderns de la Revista de Girona

és una publicació de periodicitat bimestral dedicada exclusivament a temes de les comarques gironines. S'estructura en dues sèries, que es distingeixen pel color de la portada i per les planes interiors: *Guies*, en vermell, i *Monografies locals*, en verd. La primera és dedicada al tractament de qüestions d'abast general relatives a la història, l'economia, la cultura i les tradicions. La segona vol anar oferint una panoràmica sobre el passat i el present de les ciutats i dels pobles gironins, amb especial atenció a l'època contemporània.

Monografies locals

Darrers títols publicats

Llegendes i misteris de Girona

per Carles Vivó

Palafrugell

per Xavier Febrés

La Jonquera

per Albert Compte

La Cellera de Ter

per D. Pujol i Ll. Llagostera

Cassà de la Selva

per E. Bagué, O. Gutiérrez i J. Carreras

Hostalric

per M. Duran, J. Juanhuix i R. Reyero

Figueres

per A. Romero i J. Ruiz

Crespià

per J. Busquets

Lloret de Mar

per Joan Domènech

Banyoles

per J. Grabuleda i J. Tarrús

Puigcerdà

per Sebastià Bossom

Begur

per Lluís Costa

Viladrau

per M. Feliu, I. López, X. López i Ll. Pagespetit

Camós

per M. Duran

Camprodon

per Sílvia Planas

Maçanet de la Selva

per El Taller d'Història

Sant Jordi Desvalls

per S. Planas i N.

Puigdevall

Ribes de Freser

Per Miquel Sitjar

Salt

per X. Alberch i J. Burch

Sant Joan de les

Abadesses

per J. Albareda i J. Ferrer

La Vall de Bianya

per J. Murlà Giralt

Capmany

per A. Egea i M. Roig

Gualta

per Ramon Alberch

Platja d'Aro

per Pere Barreda

La Vajol

Albert Juanola

Vilobí d'Onyar

per Dora Santamaria

Vilafant

per J. M. Bernils

Osor

per F. Bruguera i N. Ramió

Maçanet de Cabrenys

per Pere Roura i Sabà

Santa Coloma de Farners

per J. T. Grau, J. Mestre i R. Puig

Riells i Viabrea

per Jordi Collell i Carme Escudé

Siurana d'Empordà

per Antoni Egea i David Pujol

Les Lloses

per J. Gordi i R. Llimós

La Vall de Campmajor

per Joan Fort

Santa Pau

per Salvador Reixach

Propers títols

Jafre

per R. Alberch i J. Viñas

Guies

Darrers títols publicats

Rutes d'art sacre (1939-1985)

per Josep Maria Marquès

Les havaneres,

el cant d'un mar

per Xavier Febrés

Els estanys eixuts

per Josep Matas

El món del suro

per S. Hernández

El Ter

per J. Boadas, J. M. Oliveras i X. Sunyer

Trens i carrilets

per Josep Clara

Canvistes i banquers

per Narcís Castells

Màgiques, pors i supersticions

per Carme Vinyoles

Els volcans

per Josep M. Mallarach

Els indians

per Rosa Maria Gil

Els Pirineus, del

Puigpedrós al Puigneulós

per Josep Clara

Cristians de Girona

per Josep M. Marquès

L'estany de Banyoles

per M. Coma i J. Gratacós

Els rellotges de sol

per M. Gil

Els maquis

per J. Clara

Els monuments megalítics

per J. Tarrús i Júlia

Chinchilla

El pessebrisme

per J. Dalmau i Corominas

La ceràmica

per Andreu Bover

La farga

per Jordi Mascarella

Castells vius

per C. Vinyoles, M. Torns i P. Lanao

La pesca

per J. Sala i J. Domènech

La ramaderia

per P. M. Parés i T. Vilaró

Els protestants

per Josep Clara

La tramuntana

per J. M. Dacosta i X. Febrés

El Montseny

per J. M. Rueda i J. Tura

L'electricitat

per M. Pous i J. Callol

El periodisme

per Lluís Costa

Els glacials

per Jordi Fernández

L'excursionisme

Per Jordi Dalmau

La Girona dolça

per J. V. Gay i N. Puigdevall

Les campanes

per Carles Sapena

La Ciutadella de Roses

per C. Díaz, H. Palou i A. M. Puig

El Teatre

per Pep Vila

Els Museus

per G. Alcalde i J. M. Rueda

Propers títols

Per les Esglésies

per J. M. Marquès

Els museus constitueixen uns centres actius, dedicats a la difusió del patrimoni, que tenen com a objectiu, a més de conservar-lo i analitzar-lo, fer-lo arribar a la població per tal que aquesta l'utilitzi. Aquest llibre pretén donar una visió general sobre els museus de les comarques de Girona. Es mostra la seva evolució històrica i la seva realitat actual i es fa també referència a les diverses i nombroses activitats que despleguen. En aquest sentit s'ha volgut reflectir la complexitat d'aquests centres. S'ha tingut una consideració absolutament àmplia del concepte museu, incloent-hi tots els centres que així s'anomenen a si mateixos.

Gabriel Alcalde i Gurt, nascut a Olot el 1958, és doctor en Història per la Universitat de Girona (1993). Ha estat fins el 1997 director del Museu Comarcal de la Garrotxa i actualment és professor de Museologia a la Universitat de Girona. És autor de nombrosos articles sobre museologia publicats en revistes especialitzades.

Josep Manuel Rueda i Torres, nascut a Arbúcies el 1957, és doctor en Història per la Universitat de Girona (1993). Actualment és director del Museu Etnològic del Montseny i membre de la Comissió Executiva de la Junta de Museus de Catalunya. És autor de nombrosos articles sobre museologia publicats en revistes especialitzades.

GUIES



Diputació
de Girona



Caixa de Girona